

بلاغ احمد حمزہ

۱

خطبہ غدیر
Khutba Ghadir

عنوان و نام پدیدآورنده: خطبہ غدیر / گروه ترجمہ
مشخصات نشر: مشهد: روزنہ شرق: ۱۳۹۶.
مشخصات ظاہری: ۱۰۰ ص.
شابک: 978-600-97868-2-4
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: اہل بیت - قرن ۱۴
ردہ بندی کنگرہ: ۱۳۹۶ ۷۵۷۵۷/ی ۸۶۹۲/ PIR
ردہ بندی دیوی: ۶۹/۳ فا ۴
شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۸۶۸۲۴

مؤسسه فرهنگی غدیر
تسبیح و منی سمیع

آستان قدس رضوی
معاونت تبلیغات اسلامی

عنوان: خطبہ غدیر

به سفارش: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی

ناشر: روزنہ شرق

چاپخانه: مؤسسہ چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

شمارگان: ۵۰۰۰

نوبت چاپ: دوم ۱۳۹۷

نشانی: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی، ضلع غربی، بعد از باب الہادی علیہ السلام،
پلاک ۱۸۳، مدیریت فرهنگی، صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱ تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹

پیش در آمد امام، امیر دین و ایمان

نیک می دانید که امامت از اساسی ترین ارکان باورداشت شیعی است. این، از آن روست که امام، جانشین پیامبر و وارث همه ی مقامات ایشان است، جز نبوت؛ امام پایه و استوانه ی اسلام، حقیقت دین و روح ایمان است.

آری؛ بین امام و دین، تمایزی نیست. امام صادق علیه السلام می فرماید:

«إِنِّي أَخْبِرُكَ أَنَّ الدِّينَ وَ أَصْلَ الدِّينِ هُوَ رَجُلٌ، وَ ذَلِكَ الرَّجُلُ هُوَ الْيَقِينُ، وَ هُوَ الْإِيمَانُ وَ هُوَ إِمَامٌ أَمَّتِهِ وَ أَهْلَ زَمَانِهِ، فَمَنْ عَرَفَهُ عَرَفَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ مَنْ أَنْكَرَهُ أَنْكَرَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ مَنْ جَهِلَهُ جَهِلَ اللَّهَ وَ دِينَهُ، وَ لَا يُعْرِفُ اللَّهَ وَ دِينَهُ وَ حُدُودَهُ وَ شَرَائِعُهُ بِغَيْرِ ذَلِكَ الْإِمَامِ»

تو را آگاه می کنم که دین و اصل دین، یک انسان است و آن انسان، همان یقین و ایمان است.

او امام مردم و اهل زمان خویش است. هر که آن امام را بشناسد، خدا و دین او را

شناخته، و هر که او را انکار کند، خدا و دینش را انکار کرده است. کسی که به او جاهل باشد، به خدا و دینش جاهل است. خدا، دین خدا و احکام و شریعتش، جز با آن امام شناخته نمی شود.

﴿ برترین بعد از نبی ﷺ ﴾

این اهمیت در جای جای رسالت پیامبر گرامی اسلام - که درود بی پایان خدا بر ایشان و خاندان پاکشان باد - به روشنی دیده می شود.

گویی رسالت آن پیام آور رحمت، با ابلاغ امامت گره خورده است.

امیرالمؤمنین، علی علیه السلام شاهد نزول وحی است. در آغازین روز اعلام رسمی رسالت، به جانشینی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله معرفی می شود. «آیه من عنده علم الكتاب» او را بینهی رسالت می خواند و «آیه صالح المؤمنین» او را یار و حامی رسول، در برابر منافقان می داند. خدا ولایتش را از پس ولایت خود و رسولش ثابت می نماید و اطاعتش را فرمان می دهد و با «آیه ولایت» و «آیه اطاعت» بر همگان

بانگ برمی آورد. گاهی به «آیه هل أتى» مدح او را می‌سراید و گاهی به «آیه مودت» وی را می‌ستاید. دریای مقامات و فضایل او را کرانه‌ای نیست و مدح او را جز خدا و رسول، توان بیان نیست.

او همان کسی است که بارها منزلت گرانش با «حدیث منزلت» نمایان می‌گردد. بارها او و اهل بیت علیهم‌السلام، در «حدیث ثقلین» هم‌سنگ قرآن قرار می‌گیرند و تمسک به آنان راه نجات از گمراهی خوانده می‌شود. او و اهل بیت علیهم‌السلام تنها نجات‌بخش امت‌اند،

آن‌جا که رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در «حدیث سفینه» سفینه‌شان می‌نامد. آن‌جا که «حدیث ضربه علی» را برای خود برمی‌گیرد، به ضربتی، گوی سبقت از عالم و آدم می‌رباید. محبوب‌ترین مخلوق در پیشگاه خدا و رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است، آن‌جا که «حدیث طیر مشوی» را در ثنای او می‌سرایند. به «حدیث مدینه العلم» تنها باب شهر علم پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم معرفی می‌شود. و با «حدیث سد الأبواب» بر جمیع اصحاب رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم برتری می‌یابد. این آسمان را انتهای نیست!

غدير، درخشنده ترين خورشيد

درخشنده ترين خورشيد اين آسمان، غدیر است. آخرين ماه های عمر شریف خاتم انبياء صلی الله علیه و آله، جمعیتی انبوه از مسلمانان، در شرایطی ویژه و ممتاز، اجتماعی بزرگ، نزول آیاتی سترگ، خطابه ای والا، پیمانی عمومی از زبان ها، بيعتی از يکان يکان مردان و زنان، اين ها و چندی ديگر از اين دست، از غدیر حماسه ای درخشنده و ماندگار آفریده است. خدای عزوجل پیامبرش را به معرفی امامت

آن مولای يگانه فرمان می دهد و رسالت را در گرو تبليغ آن می داند: «ای رسول! آن چه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده ابلاغ کن که اگر ابلاغ ننمایی، رسالت او را نرسانده ای!» آنان که پيش رفته اند باز می گردند و آنان که نیامده اند می رسند. ۱۲۰ هزار مسلمان، در کرانه ای برکه ای که غدیر خم نام دارد، گرد هم می آیند. منبری از جهاز اشتران فراهم می شود. پیام آور وحی، رسول اسلام صلی الله علیه و آله، به سخن می ایستند و خطبه ای ایراد می فرمایند که راه نمای ابدیت می شود.

عناوین خطبه‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در غدیر خم

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آغاز، حمد و ثنای الهی می‌کنند و صفات خدای متعال را یادآور می‌شوند. سپس به مطلب اصلی اشاره می‌کنند و به فرمان خدا «آیه تبلیغ» را تلاوت می‌فرمایند. پس از آن، به امامت امیرالمؤمنین و یازده امام علیهم السلام اشاره می‌کنند. سپس جانشین خود را بر فراز دست، بالا می‌برند و ایشان را مولای هر مرد و زن مسلمان می‌خوانند: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاً»

با معرفی او، دین کامل می‌شود و «آیه اکمال دین» نازل می‌گردد: «امروز دیتان را برایتان کامل نمودم و نعمتم را بر شما تمام کردم و خوشنودم که اسلام دین شما باشد.» در ادامه، به گوشه‌ای از فضایل امیرالمؤمنین علیه السلام اشاره می‌کنند و سپس به دشمنان ایشان هشدار می‌دهند. مسلمانان را از توطئه‌ی غضب حکومت آگاه می‌کنند و خود، از آن توطئه‌گران بیزاری می‌جویند و به همه اعلام می‌کنند که خداوند بر آنان غضب خواهد کرد. سپس آیاتی از قرآن که در مدح امیرالمؤمنین علیه السلام است، تلاوت

می‌فرمایند و به آیات قرآن درباره‌ی اهل بهشت و اهل دوزخ اشاره می‌کنند و تأکید می‌فرمایند که اهل بهشت، شیعیان اهل بیت علیهم‌السلام و اهل دوزخ، دشمنان ایشان‌اند.

پس از این، به ترسیم چشم‌انداز وصایت و معرفتی موعود غدیر می‌پردازند. امام عصر و زمان، حضرت حجه بن الحسن - جان عالم به فدایش باد - را با اوصافی دقیق توصیف می‌نمایند و از آینده‌ی جهان خبر می‌دهند. سپس نکاتی از احکام را بیان می‌کنند و اعلام می‌فرمایند که حلال و حرام، همه در دست

امامان معصوم علیهم‌السلام است و بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، این است که سخن الاهیشان درباره‌ی ولایت اهل بیت علیهم‌السلام را بپذیرند و به غایبان برسانند.

پس از آن، با تأکیدی فزون‌تر مسلمانان را به تبلیغ پیام غدیر در گوشِ نسل‌ها فرمان می‌دهند و در بخش پایانی، به صورت زبانی از مردم عهد و پیمان می‌گیرند. اجتماع غدیریان سه روز به طول می‌انجامد و در این مدت، تمام مسلمانان به بیعت حضوری فراخوانده می‌شوند؛ مردان با دست و زنان با آب طشت.

بدین ترتیب، غدیر خم تجلی گاه خورشید
امامت می شود تا بر تارک عرش بدرخشد.
اینک این ماییم و این میراث گران بها!
برماست که آن را به جان و دل بیاییم و
برسانیم. این فرمان پیام آور الهی است!

﴿ سند خطبه ی غدیر ﴾

غدیر خم، در میان شیعیان از جایگاه ویژه ای
برخوردار است. بسیاری از دانشمندان شیعه، به
طور مستقیم یا غیر مستقیم، در باره ی غدیر،

وقایع پیشین آن، وقایع پسین آن، آداب و اعمال
عید غدیر، اهمیت و عظمت آن، متن خطبه ی
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در غدیر، تحلیل خطبه، بررسی
سند آن و... کتاب های فراوانی نوشته اند. در
۵۹ کتاب از کتب مشهور شیعه، بخش هایی از
خطبه ی غدیر ذکر گردیده و متن کامل این
خطبه در ۹ کتاب از منابع اصیل شیعه با ۳ سند
متصل نقل شده است:

۱. روایتی که به امام باقر علیه السلام می رسد در
کتاب های «روضه الواعظین» قتال نیشابوری
رحمته الله، «الإحتجاج» شیخ طبرسی و «الیقین»

سید ابن طاووس آمده است.

۲. روایتی که به صحابی جلیل القدر، «حذیفه بن یمان» ختم می‌شود در کتاب «الإقبال» سید ابن طاووس رحمه الله نقل گردیده است.

۳. روایتی که به یکی از صحابه به نام «زید بن ارقم» می‌رسد در کتاب «العُدّة القویّة» رضی الدین حلّی، «التحصین» سید ابن طاووس، «الصراط المستقیم» عاملی نباطی و «نهج الایمان» ابن جبر ذکر شده است. بسیاری از بزرگان اهل تسنن نیز گوشه‌هایی

از این حماسه بزرگ را روایت کرده‌اند. بعضی به نقل یک یا دو جمله اکفا کرده و بعضی چندین سطر از این خطبه را بازگو نموده‌اند. با تلاش فرزندگان دفاع از حریم امامت، علامه امینی؛ و میرحامد حسین هندی؛ نام و نشان ۳۶۰ نفر از آنان گرد آمده است که حدیث غدیر را از ۱۶۶ نفر از صحابه و ۹۷ نفر از تابعین روایت کرده‌اند. برخی از مشهورترین کتب اهل تسنن که حدیث غدیر و بخش‌هایی از خطبه‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را روایت کرده‌اند: صحیح مسلم، سنن ترمذی، سنن نسائی،

﴿ بررسی یک ادّعا ﴾

چنانکه گذشت، عموم اهل سنت واقعۀ غدیر را پذیرفته و به آن اعتراف می نمایند ولی ادّعا می کنند مقصود رسول خدا ﷺ از تشکیل اجتماع مسلمانان در غدیر و ایراد خطابه، تنها سفارش بر «دوستی و محبت» حضرت علی (علیه السلام) است نه بیان «امامت و رهبری».

آنان در اثبات ادّعای خویش چنین می گویند: پیش از حجّۀ الوداع، پیامبر خدا ﷺ علی بن ابی طالب (علیه السلام) را به همراه سپاهی به یمن فرستادند؛ در

سنن ابن ماجه، مسند احمد حنبل، مستدرک حاکم نیشابوری، تفسیر طبری، انساب الاشراف بلاذری، تفسیر فخر رازی، الدر المنثور سیوطی و...

و این گونه اقرار و اعتراف نموده اند که در میان احادیث اسلامی، هیچ حدیثی به اندازه ی حدیث غدیر روایت کننده ندارد.

افسوس که برخی از ایشان با تحریف معنای کلام پیامبر اکرم ﷺ و برخی دیگر با توجیه و تأویل آن، از پذیرش حق سر باز زده اند و از خورشید ولایت و امامت روی بر تافته اند.

نقد و بررسی

با بررسی منابع حدیثی و تاریخی که این واقعه را نقل کرده‌اند، نکات زیر روشن می‌گردد:

۱. میان واقعه‌ی غدیر و ماجرای سپاه یمن هیچ ارتباطی دیده نمی‌شود. زیرا در روایات مربوط به سپاه یمن، هرگز این مطلب وجود ندارد که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله پس از آن شکایت‌ها، اجتماع غدیر را صورت دادند. همچنین در روایاتی که واقعه‌ی غدیر ذکر شده است،

این سفر برخی از سپاهیان از عمل کرد آن حضرت خشمگین و نارات شدند. آنان پس از بازگشت، نزد پیامبر صلی الله علیه و آله رفته و از حضرت علی علیه السلام شکایت نمودند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای برطرف نمودن این دلخوری‌ها و نشان دادن حقانیت حضرت علی علیه السلام و بیجا بودن شکایت‌ها، مسلمانان را در غدیر جمع نموده و فرمودند: «هر کس مرا دوست دارد، باید علی را دوست بدارد!» بنابراین ایشان در غدیر، قصد معرفی جانشین و امام پس از خود را نداشتند.^۲

۲ - البدایه و النهایه، ابن کثیر، حوادث سنه دهم هجری، کتاب حجة الوداع، ج ۵، ص ۲۲۷. همچنین در همین کتاب در حوادث سنه چهارم هجری، ج ۷ ص ۳۷۹ این روایات آمده است.

اشاره‌ای نشده که این واقعه در پاسخ شکایت سپاهیان یمن رخ داده است. تنها برخی از مورّخان اهل سنت تلاش کرده‌اند ارتباطی میان این دو واقعه برقرار نمایند. به عنوان مثال ابن کثیر (متوفی ۷۷۴ هـ.ق) در کتاب «البدایه و النهایه»، ابتدا جریان شکایت سپاه یمن را نقل نموده، سپس بلافاصله حدیث غدیر خم را آورده و خود به خواننده چنین القاء کرده که این دو واقعه به یکدیگر مرتبط است.

۲. بر اساس گزارش‌های تاریخی، تعداد افرادی که از امیرالمؤمنین (علیه السلام) شکایت کردند،

به ده نفر نمی‌رسد؛ در این صورت آیا عاقلانه است که پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) به خاطر شکایت آن‌ها، ده‌ها هزار مسافر را ساعت‌ها در بیابانی گرم متوقف سازند و به آنان بگویند: «علی را دوست داشته باشید»؟! آیا سزاوار نبود که تنها به همان افراد معدود تذکر می‌دادند؟ لذا در نگاه مسلمانان حاضر در غدیر نیز هیچ ارتباطی میان ماجرای شکایت سپاهیان یمن و واقعه‌ی غدیر وجود نداشت؛ در غیر این صورت آنان به پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) اعتراض می‌نمودند که: «چرا ما را توصیه به دوستی حضرت علی (علیه السلام)

می‌کنید؟ در حالی که ما از ایشان ناراحتی و گلایه‌ای نداریم و آن حضرت را دوست می‌داریم!»

۳. در روایات چنین آمده که کسانی که از امیرالمؤمنین علیه السلام گلایه نمودند، خود می‌گویند: «ما در مدینه خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خدا رسیدیم و شکایتمان را در مسجد به آن حضرت عرض کردیم»، در حالی که واقعه‌ی غدیر در راه بازگشت از مکه و قبل از رسیدن به مدینه رخ داده است! آیا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در غدیر، پاسخ شکایتی که هنوز انجام نشده را دادند؟!

بر اساس برخی نقل‌ها، حضرت علی علیه السلام دو مرتبه به یمن رفته‌اند و شکایت مردم، مربوط به سفر قبلی ایشان بوده است. در این صورت بازهم عاقلانه نیست که اجتماع غدیر برای پاسخ به آن شکایت‌ها صورت گرفته باشد، زیرا سفر قبلی حضرت، حدود یک سال و نیم قبل از حجه‌الوداع رخ داده بود. چگونه ممکن است رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پس از گذشت یک سال و نیم، ناگهان در راه بازگشت از حج، بخواهند شکایت‌های گذشته را پاسخ دهند؟

۴. کسانی که از امیرالمؤمنین علیه السلام شکایت

کردند، خود اعتراف نموده‌اند که رسول خدا ﷺ همان‌جا پاسخشان را دادند و آنان را از بدگویی درباره آن حضرت بر حذر داشتند؛ ایشان هیچ‌کدام از شکوه‌کنندگان را بی‌پاسخ نگذاشتند و کار را به آینده موکول ننمودند.

۵. در بیشتر روایات واقعه یمن، پاسخی که پیامبر خدا ﷺ به شکایت‌کنندگان دادند، غیر از آن مطالبی است که در غدیر بیان فرمودند و ارتباطی میان این سخنان با سخنانی که در غدیر فرمودند نیست.

۶. بزرگان شیعه و سنی روایت کرده‌اند که پس از خطبه‌ی پیامبر اکرم ﷺ در غدیر،

مسلمانان نزد امیرالمؤمنین آمدند و به ایشان با عبارت‌های مختلف تبریک گفتند. به عنوان نمونه یکی از علمای بزرگ اهل تسنن به نام «ابن ابی شیبه» که استاد محمد بن اسماعیل بخاری است، در کتاب خود، «المصنّف» جلد ۷، صفحه ۵۰۳ می‌نویسد:

رسول خدا در غدیر فرمود: «آیا نمی‌دانید که من از هر مؤمنی به خودش اولی هستم؟» مردم گفتند: آری. سپس دست علی را گرفت و فرمود: «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاَهُ فَعَلَيْ مَوْلَاَهُ، اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ»

سپس عمر بن خطاب، علی علیه السلام را ملاقات کرد و گفت: «مبارک باشد بر تو ای پسر ابوطالب! امروز مولای هر مرد و زن مؤمنی شدی!»

اگر واقعه‌ی غدیر به خاطر شکایت سپاهیان یمن از امیرالمؤمنین علیه السلام شکل گرفته بود و مقصود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از کلمات «مولی» و «ولی» سفارش بر دوستی و محبت امیرالمؤمنین علیه السلام بود، اولاً تبریک گفتن چه جایگاهی داشت؟ ثانیاً چرا کسانی که اصلاً در سپاه یمن حضور نداشتند، نزد ایشان آمده و تبریک گفتند؟ ثالثاً چرا آنان از این عبارت استفاده کردند: «تو مولای ما و تمام مؤمنان

شدی؟» اگر مولا به معنی دوست باشد، مفهوم کلام آنان این است که ایشان تا آن روز نسبت به امیرالمؤمنین علیه السلام محبت نداشتند و از آن به بعد قصد دوستی و محبت ایشان را نمودند!!

۷. قرائن متعددی که در واقعه‌ی غدیر و خطبه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وجود دارد به روشنی نشان می‌دهد که مقصود پیامبر خدا صلی الله علیه و آله از تشکیل آن اجتماع و ایراد آن خطبه‌ی ماندگار، چیزی جز معرفی جانشین و سرپرست مسلمانان پس از خود، نبود. از جمله آن قرائن موارد زیر است:

الف) پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله قبل از بیان جمله

«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاً فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاً» از نزدیکی رحلت خود خبر دادند.^۳

بدیهی است شخصی چون رسول خدا ﷺ که اسلام را تأسیس نموده و در گسترش آن کوشیده است، هنگامی که به پایان حیات مبارک خویش نزدیک می‌شود، باید تکلیف امت اسلام را معلوم نماید و مسلمانان را به حال خویش رها نکند.

۳ - صحیح مسلم، باب من فضائل علی رضی الله عنه، ج ۷، ص ۱۲۲؛ المستدرک علی الصحیحین، حاکم نیشابوری، باب وصیة النبی فی کتاب الله و عترته و رسوله، ج ۳، ص ۱۰۹

علاوه بر این که در شرایع الهی، انتخاب رهبر و پیشوا به عهده مردم نیست و مردم در انتخاب پیامبران و اوصیای آنان هیچ نقشی ندارند. (ب) در خطبه‌ی غدیر، رسول خدا ﷺ حدیث مشهور «ثقلین» را ایراد فرمودند و در آن صراحتاً قرآن و عترت را به عنوان میراث گران‌بهای خویش معرفی نمودند و پس از آن مردم را به تمسک به آن توصیه نمودند. اگر منظور ایشان سفارش به دوستی شخص علی بن ابی طالب علیه السلام، آن هم به خاطر واقعه‌ی یمن بود، معرفی «قرآن و عترت» به عنوان دو

میراث گران بها که هرگز از یکدیگر جداشدنی نیستند، چه جایگاهی داشت؟

ج) در بسیاری از نقل‌های واقع‌ی غدیر آمده است که رسول خدا ﷺ، ابتدا از مسلمانان چنین اقرار گرفتند: «أَلَسْتُ أَوَّلِي بِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ؟ آیا من از شما بر خودتان صاحب اختیارتر نیستم؟». پس از آنکه مسلمانان به برتری ایشان اذعان و اعتراف نمودند، آن حضرت فرمودند: «پس هر که من مولای اویم این علی مولای اوست». کلمه‌ی «أَوَّلِي» که مانند واژه‌های «مولا» و «ولِی» از ریشه «وَلِی»

ساخته شده، به معنای «سزاوارتر» و «صاحب اختیارتر» می باشد و هرگز نمی توان آن را با «دوست» هم معنا دانست؛ بنابراین روشن است که مقصود پیامبر خدا ﷺ از کلمات «مولا» و «ولِی» نیز همان معنای «صاحب‌اختیاری» و «اولویّت در سرپرستی» بوده است.

از آن چه گذشت، معلوم شد که واقعه شکایت یمن، هیچ ارتباطی به غدیر خم ندارد و هرگز نمی توان معنای «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ» را از «امامت» به «دوستی» تغییر داد.

تقدیم

آنچه در دست دارید، متن خطابه‌ی
گران‌سنگ غدیر، به نقل از کتاب شریف
«الإحتجاج» است. مرحوم شیخ طبرسی؛ در این
کتاب، روایت غدیر را با سند صحیح، از امام
باقر^۷ نقل نموده است. ما نیز همان متن را بدون
هیچ گونه تغییر و تلفیق، ارائه کرده‌ایم.

این تلاش ناچیز، که بضاعت مزجاش هم
نمی‌توان نامید، تقدیم به آستان آسمانی موعود
غدیر، مولانا الحجه، صاحب الزّمان صلوات الله علیه.
به آن امید که بر چهره ی غم‌زده اش، گل
لبخند نشانَد.
مجمع نکوداشت غدیر

۱. توحید و خداشناسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فِي تَوْحِيدِهِ، وَ دَنَا فِي تَفَرُّدِهِ، وَ
جَلَّ فِي سُلْطَانِهِ، وَ عَظُمَ فِي أَرْكَانِهِ، وَ أَحَاطَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عِلْمًا، وَ هُوَ فِي مَكَانِهِ، وَ قَهَرَ جَمِيعَ الْخَلْقِ
بِقُدْرَتِهِ وَ بُرْهَانِهِ، مَجِيداً لَمْ يَزَلْ، مَحْمُوداً لَا يَزَالُ.

سپاس و ستایش مخصوص خداوندی است
که در یگانگی اش بلندمرتبه است و در عین
یکتایی اش به همه چیز نزدیک است. خدایی
که در سلطنتش عظیم و باجلالت و ارکانش
بزرگ و باعظمت است. خدایی که در جای
خود، به همه چیز آگاه و با قدرت و برهانش
بر همه ی آفریدگان مسلط است. بزرگی
و شرافتش از بین نمی رود و پیوسته ستوده
می شود.

بَارِئُ الْمَسْمُوكَاتِ وَ دَاجِ الْمَذْحُوتَاتِ، وَ جَبَّارُ
 الْأَرْضَيْنِ وَ السَّمَاوَاتِ، قُدُّوسٌ سُبُّوحٌ، رَبُّ
 الْمَلَائِكَةِ وَ الرُّوحِ، مُتَفَضِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ بَرَّاءِهِ،
 مُتَطَوِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ أَنْشَاءهِ، يَلْحَظُ كُلَّ عَيْنٍ
 وَ الْعِيُونَ لِأَثَرِهِ، كَرِيمٌ حَلِيمٌ ذُو أَنَاةٍ، قَدْ وَسَّعَ
 كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَتُهُ، وَ مَنَّ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِهِ، لَا يَعْجَلُ
 بِإِنْتِقَامِهِ، وَ لَا يَأْدِرُ إِلَيْهِمْ بِمَا اسْتَحَقُّوا مِنْ عَذَابِهِ.

او همان خدایی است که آسمان ها را آفریده و
 زمین ها را گسترده و بر آن ها فرمانروایی می کند.
 او پاک و منزّه است؛ همان پروردگار فرشتگان و
 روح القدس. فضل و رحمت او همه ی آفریدگانش
 را فراگرفته و جود و کرمش، بر همه ی مخلوقات
 سایه افکنده است. او هرچشمی را می بیند ولی
 چشم ها او را نمی بینند. کریم و صبور و بردبار
 است.

او خدایی است که رحمتش را بر همه چیز
 گسترده، و با نعمت هایش بر آن ها منت نهاده
 است. در مجازات گناه کاران عجله نمی کند و در
 عذابی که سزاوار آن هستند، شتاب نمی نماید.

قَدْ فَهِمَ السَّرَائِرَ، وَ عَلِمَ الصَّمَائِرَ، وَلَمْ تَخْفَ عَلَيْهِ
الْمَكْنُونَاتُ، وَ لَا اسْتَبْهَتْ عَلَيْهِ الْحَقِيقَاتُ.
لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ، وَالْغَلْبَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ،
وَالْقُوَّةُ فِي كُلِّ شَيْءٍ، وَالْقُدْرَةُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، وَ
لَيْسَ مِثْلُهُ شَيْءٌ، وَهُوَ مُنْشِئُ الشَّيْءِ حِينَ لَا
شَيْءٌ، دَائِمٌ قَائِمٌ بِالْقِسْطِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ.

از پوشیده‌ها باخبر، و از پنهانی‌ها آگاه است.
نهان‌ها از او مخفی نمی‌ماند و پوشیده‌ها
برایش مشتبه نمی‌گردد.
او به همه چیز احاطه دارد و بر همه مسلط
است. قدرتی که در اشیاء است، از آن اوست
و او بر همه چیز تواناست. هیچ چیز مانند او
نیست. او هنگامی که هیچ چیز وجود ندارد،
اشیاء را پدید می‌آورد. او همیشگی و دائمی
است و به عدالت برپاست. معبودی جز او
نیست؛ همو که عزیز و حکیم است.

جَلَّ عَنْ أَنْ تُدْرِكَهُ الْأَبْصَارُ، وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ
وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ. لَا يَلْحَقُ أَحَدٌ وَصْفَهُ مِنْ
مُعَايِنَةٍ، وَلَا يَجِدُ أَحَدٌ كَيْفَ هُوَ مِنْ سِرٍّ وَ
عَلَانِيَةٍ، إِلَّا بِمَا دَلَّ عَزَّوَجَلَّ عَلَى نَفْسِهِ.
وَأَشْهَدُ أَنَّهُ اللَّهُ الَّذِي مَلَأَ الدَّهْرَ قُدْسَهُ، وَ
الَّذِي يَغْشَى الْأَبَدَ نَوْرَهُ، وَالَّذِي يُنْقِذُ أَمْرَهُ بِلا
مُشَاوَرَةٍ مُشِيرٍ، وَلَا مَعَهُ شَرِيكَ فِي تَقْدِيرٍ، وَلَا
تَفَاوُتٌ فِي تَدْبِيرٍ.

خداوند، برتر از آن است که چشم‌ها او را ببینند
ولی او چشم‌ها را درمی‌یابد. در فکر و خیال
نمی‌گنجد. او به همه چیز آگاه است. هیچ کس
نمی‌تواند او را ببیند و توصیف کند و کسی
به چیزی از صفات پنهان و آشکار او دست
نمی‌یابد، مگر آن مقدار که خدای عزوجل، خود
به او بشناساند. شهادت می‌دهم او خدایی است
که قداست و پاکی اش تمام روزگار را پر کرده
است. خدایی که نورش ابدیت را فراگرفته؛
خدایی که دستورش را بدون مشورت با کسی
اجرا می‌کند و در تقدیر امورش شریکی ندارد و
در اداره ی کارها دچار اختلاف نمی‌شود.

صَوَّرَ مَا أُبْدَعَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ، وَ خَلَقَ مَا خَلَقَ
بِلا مَعُونَةٍ مِنْ أَحَدٍ وَ لا تَكْلُفٍ وَ لا اِخْتِيَالٍ .
أَنْشَأَهَا فَكَانَتْ، وَ بَرَأَهَا فَبَانَتْ، فَهُوَ اللَّهُ الَّذِي
لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، الْمُتَّقِنُ الصَّنِيعَةَ، الْحَسَنُ الصَّنِيعَةَ،
الْعَدْلُ الَّذِي لا يَجُورُ، وَ الْأَكْرَمُ الَّذِي تَرْجِعُ إِلَيْهِ
الْأُمُورُ.

بدون داشتن الگو و نمونه، آفریدگان را شکل
داد و بدون یاری گرفتن از کسی آن ها را آفرید.
آفرینش برایش زحمتی ندارد و برای آن،
نیازمند فکر و چاره اندیشی نیست. آفریده ها
زمانی به وجود آمدند که او به آن ها هستی
داد و هنگامی ظاهر شدند که آن ها را آفرید.
او همان خدایی است که هیچ معبودی جز
او نیست. ساختنش استوار، و ساخته هایش
نیکوست. او همان عادل است که ظلم نمی
کند و همان بخشنده ای است که همه چیز به
سویش بازمی گردد.

وَأَشْهَدُ أَنَّهُ الَّذِي تَوَاضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِقُدْرَتِهِ، وَ
خَضَعَ كُلُّ شَيْءٍ لِهَيْبَتِهِ، مَلِكُ الْأَمْلاكِ، وَ مُفْلِكُ
الْأَفْلاكِ، وَ مُسَخِّرُ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ، كُلُّ يَجْرِي
لِأَجَلٍ مُّسَمًّى. يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ، وَ يُكَوِّرُ
النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ، يَطْلُبُهُ حَثِيثًا، قَاصِمٌ كُلَّ جَبَّارٍ
عَنِيدٍ، وَ مُهْلِكُ كُلِّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ.

شهادت می دهم او خدایی است که همه چیز
در برابر قدرتش تواضع کرده و در برابر هیبتش
خضوع نموده است. او فرمانروای مُلک‌ها است.
کهکشان‌ها را می گرداند، خورشید و ماه در
دست قدرت اویند و همگی تا زمانی معین به
حرکت خود ادامه می دهند. او شب را در دل
روز و روز را در دل شب می پوشاند و شب و
روز، به سرعت به دنبال یکدیگر در حرکت اند.
هر زورگوی ستیزه جو را درهم می شکند و هر
شیطان سرکشی را هلاک می کند. هیچ چیز
نمی تواند با او مخالفت و دشمنی کند و او هیچ
همتای مخالفی ندارد.

لَمْ يَكُنْ مَعَهُ ضِدٌّ وَلَا نِدٌّ، أَحَدٌ صَدَدٌ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ، وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ. إِلَهٌ وَاحِدٌ
وَرَبُّ مَا جَدَّ، يَشَاءُ فَيُمِضِي، وَيُرِيدُ فَيَقْضِي، وَ
يَعْلَمُ فَيُخْصِي، وَيُمِيتُ وَيُحْيِي، وَيُفْقِرُ وَيُغْنِي،
وَيُضْجِكُ وَيُيْكِي، وَيَمْنَعُ وَيُعْطِي، لَهُ الْمُلْكُ وَ
لَهُ الْحَمْدُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

خدایی که یکتا و بی نیاز است. نه چیزی زائیده و
نه زاده شده است. احدی نظیر و همتای او نیست.
او آن خدای یگانه و پروردگار با عظمت است.
هرچه را می خواهد، به انجام می رساند و به هرچه
اراده می کند، حکم می فرماید. آنچه می داند به
شماره در می آورد. می میراند و زنده می کند.
فقییر می کند و بی نیاز می سازد. می خداند
و می گریاند. منع می کند و عطا می فرماید.
سلطنت، تنها از آن اوست. سپاس و ستایش تنها
برای اوست. خیر و خوبی به دست اوست. او به
هر چیزی تواناست.

يُوجِبُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ، وَيُوجِبُ النَّهَارُ فِي اللَّيْلِ،
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ. مُجِيبُ الدُّعَاءِ، وَ
مُجْزِلُ الْعَطَاءِ، مُحْصِي الْأَنْفَاسِ، وَرَبُّ الْجِنَّةِ وَ
النَّاسِ. لَا يُشْكِلُ عَلَيْهِ شَيْءٌ، وَلَا يُضْجِرُهُ صُرَاخُ
الْمُسْتَصْرِخِينَ، وَلَا يُبْرِمُهُ إِحْصَاؤُ الْمُلْحِنِينَ؛ الْعَاصِمُ
لِلصَّالِحِينَ، وَالْمَوْفِقُ لِلْمُفْلِحِينَ، وَمَوْلَى الْعَالَمِينَ.

شب را در روز و روز را در شب وارد می کند.
هیچ معبودی جز او نیست؛ همو که با عزّت و
بسیار آمرزنده است. دعاها را اجابت می کند
و بخشش های بزرگ و فراوان دارد. شمارش
نفس ها به دست اوست. او پروردگار جنیان و
انسان ها است. او آن خدایی است که چیزی برایش
مشکل و پیچیده نمی شود. فریاد یاری طلبان، او
را آزار نمی دهد و اصرار اصرار کنندگان، وی را
خسته نمی کند. او خدایی است که از بندگان
صالح خود محافظت می کند و به رستگاران
توفیق می دهد و مولا و سرپرست جهانیان است.

الَّذِي اسْتَحَقَّ مِنْ كُلِّ مَنْ خَلَقَ، أَنْ يُشْكِرَهُ وَ
يَحْمَدَهُ. أَحْمَدُهُ عَلَى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالشَّدَّةِ
وَالرَّخَاءِ.

وَأُوْمِنُ بِهِ وَبِمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ. أَسْمَعُ
أَمْرَهُ، وَأُطِيعُ وَأُبَادِرُ إِلَى كُلِّ مَا يَرْضَاهُ، وَأَسْتَسْلِمُ
لِقَضَائِهِ، رَغْبَةً فِي طَاعَتِهِ، وَخَوْفًا مِنْ عُقُوبَتِهِ.

او آن کسی است که بر همه‌ی مخلوقاتش حق
دارد که او را شکر و ثناء گویند. او را در خوشی
و ناخوشی و در گرفتاری و آسایش، سپاس و
ستایش می‌گوییم.

به او و فرشتگانش و به کتاب‌های آسمانی و
پیامبران‌ش ایمان دارم. گوش به فرمان او هستم
و از آن اطاعت می‌کنم. به سوی هر آنچه او
می‌پسندد شتاب می‌کنم، و در برابر قضای الهی
تسلیم هستم. چرا که به اطاعت او مشتاقم و از
عذابش ترسانم.

لَآئِنَّهُ اللَّهُ الَّذِي لَا يُؤْمِنُ مَكْرُهُ، وَ لَا يُخَافُ جَوْزُهُ، وَ
أَقْرُّ لَهُ عَلَى نَفْسِي بِالْعُبُودِيَّةِ، وَأَشْهَدُ لَهُ بِالرُّبُوبِيَّةِ.

زیرا او خدایی است که کسی از تدبیرش در
امان نیست و هیچ کس نمی ترسد که از طرف
او مورد ظلم و ستم قرار گیرد. در برابر خدا به
بندگی خود اقرار می کنم و به پروردگاری او
گواهی می دهم.

۲. فرمان الهی در موضوع امامت

وَأُودِّي مَا أَوْحَى إِلَيَّ، خَذَرًا مِنْ أَنْ لَا أَفْعَلَ
فَتَجَلَّ بِي مِنْهُ قَارِعَةٌ لَا يَدْفَعُهَا عَنِّي أَحَدٌ، وَإِنْ
عَظُمَتْ حِيلَتُهُ - لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ - لِأَنَّهُ قَدْ أَعْلَمَنِي
أَنِّي إِنْ لَمْ أَبْلُغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيَّ فَمَا بَلَغْتُ رِسَالَتَهُ، وَ
قَدْ ضَمِنَ لِي تَبَارَكَ وَتَعَالَى الْعِصْمَةَ، وَهُوَ اللَّهُ
الْكَافِي الْكَرِيمُ.

و اینک آنچه خداوند به من وحی فرموده ادا
می‌نمایم؛ از بیم آنکه اگر انجام ندهم، عذابی
کوبنده بر من نازل شود که هیچ کس توان
دور کردن آن را از من ندارد، هرچند بسیار
چاره‌اندیشی کند - هیچ معبودی جز او نیست -
زیرا او به من اعلام نموده که اگر آنچه بر
من نازل فرموده ابلاغ نکنم، رسالتش را انجام
نداده‌ام؛ و خداوند متعال حفاظت و مصونیت
را برایم ضمانت نموده است. او همان خدای
کفایت‌کننده و کریم است.

فَأَوْحَىٰ إِلَيَّ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
 - فِي عَلِيٍّ، يَعْنِي فِي الْخِلَافَةِ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ -
 وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ
 مِنَ النَّاسِ»
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا قَصَّرْتُ فِي تَبْلِيغِ مَا أُنْزِلَ اللَّهُ
 تَعَالَىٰ إِلَيَّ، وَأَنَا مُبَيِّنٌ لَكُمْ سَبَبَ هَذِهِ الْآيَةِ.

او به من چنین وحی کرده است: به نام
 خداوند بخشنده‌ی مهربان، ای پیامبر! آن چه
 از طرف پروردگارت - درباره‌ی جانشینی علی
 بن ابی طالب (علیه السلام) - بر تو نازل شده است، (به
 مردم) برسان. اگر انجام ندهی، رسالت خدا را
 نرسانده‌ای و خدا تو را از مردم حفظ می‌کند.
 ای مردم! من در رساندن آنچه خداوند متعال بر
 من نازل فرموده، کوتاهی نکردم. اکنون سبب
 نازل شدن این آیه را برای شما بیان می‌کنم.

إِنَّ جَبْرِئِيلَ هَبَطَ إِلَيَّ مَرَارًا ثَلَاثًا، يَأْمُرُنِي عَنِ
السَّلَامِ رَبِّي، وَهُوَ السَّلَامُ، أَنْ أَقُومَ فِي هَذَا
الْمَشْهَدِ، فَأُعْلِمُ كُلَّ أَتَيْضَ وَأَسُودَ، أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي
طَالِبٍ أَخِي، وَوَصِيِّي، وَخَلِيفَتِي، وَالْإِمَامُ مِنْ
بَعْدِي، الَّذِي مَحَلُّهُ مَتَى مَحَلُّ هَارُونَ مِنْ مُوسَى،
إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَهُوَ وَلِيُّكُمْ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ وَ
رَسُولِهِ، وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيَّ بِذَلِكَ،
آيَةً مِنْ كِتَابِهِ.

جبرئیل سه بار بر من فرود آمد و از طرف
خداوند، که سلام است، به من فرمان داد در
این جا بایستم و به هر سفید و سیاهی اعلام
کنم که علی بن ابی طالب علیه السلام برادر، وصی و
جانشین من و امام پس از من است. علی بن ابی
طالب علیه السلام کسی است که جایگاهش نسبت به
من مانند جایگاه هارون نسبت به موسی است؛
جز اینکه پس از من هیچ پیغمبری نخواهد
آمد. بعد از خدا و پیامبرش، او مولای شماست.
خداوند متعال آیه‌ای از قرآن را درباره‌ی ولایت
علی علیه السلام، بر من نازل فرموده است.

«إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا، الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ، وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ، وَهُمْ رَاكِعُونَ»
وَعَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ
وَهُوَ رَاكِعٌ، يُرِيدُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي كُلِّ حَالٍ؛ وَ
سَأَلْتُ جَبْرَائِلَ، أَنْ يَسْتَعْفِفَ لِي عَنْ تَبْلِيغِ ذَلِكَ
إِلَيْكُمْ؛ أَيُّهَا النَّاسُ! لِعَلَّمِي بِقَلَّةِ الْمُتَّقِينَ، وَكَثْرَةِ
الْمُنَافِقِينَ، وَادْغَالِ الْأَثَمِينَ، وَخَثَلِ الْمُسْتَهِزِّينَ
بِالْإِسْلَامِ،

«مولا و صاحب اختیار شما، تنها خدا و پیامبرش
هستند و کسانی که ایمان آورده‌اند، همان کسانی
که نماز را به پا می‌دارند و در حال رکوع، زکات
می‌دهند.» و علی بن ابی طالب علیه السلام کسی است
که نماز را به پا داشته و در حال رکوع صدقه داده
است. او در همه حال، خداوند عزوجل را در نظر
دارد. من از جبرئیل خواستم تا از خدا بخواهد مرا
از معرفی رسمی علی بن ابی طالب علیه السلام معاف
کند؛ -ای مردم!- زیرا من از کمی پرهیزکاران،
زیادی منافقان، فسادانگیزی گناه کاران و نیرنگ
مسخره کنندگانِ اسلام آگاهم.

الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ بِأَنَّهُمْ يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ
مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ، وَيُحْسِبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ
اللَّهِ عَظِيمٌ. وَكَثْرَةُ أَذَاهُمْ لِي فِي غَيْرِ مَرَّةٍ، حَتَّى
سَمُّونِي أَذْنًا، وَزَعَمُوا أَنِّي كَذَلِكُ، لِكَثْرَةِ مُلَازِمَتِهِ
إِيَّايَ وَإِقْبَالِي عَلَيْهِ؛ حَتَّى أُنْزِلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فِي
ذَلِكَ قُرْآنًا:

آنان کسانی هستند که خدا در قرآن چنین
توصیفشان کرده است: آن‌ها چیزی را که در
دل‌هایشان نیست به زبان می‌آورند و این نفاق
خود را ساده می‌پندارند در حالی که نزد خدا
بزرگ است. این‌ها نه یک بار، بلکه چندین بار
مرا آزرَدند، تا جایی که مرا زودباور نامیدند و
گمان می‌کردند که من به‌راستی زودباورم. و
این تهمت‌ها به خاطر همراهی بسیار علی علیه السلام
با من و توجّه فراوان من به او بود؛ تا آن‌جا که
خدای عزّوجلّ این آیه را درباره‌ی آن منافقان بر
من نازل فرمود:

«وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ، قُلْ أُذُنٌ - عَلَى الَّذِينَ يَرْعُمُونَ أَنَّهُ أُذُنٌ - خَيْرٌ لَّكُمْ»
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ، وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ، وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ، لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ». وَ لَوْ شِئْتُ أَنْ أُسَمِّيَ الْقَائِلِينَ بِذَلِكَ بِأَسْمَائِهِمْ لَسَمَّيْتُ، وَ أَنْ أُؤَمِّيَ إِلَيْهِمْ بِأَعْيَانِهِمْ لَأَوْمَأْتُ، وَ أَنْ أَدُلَّ عَلَيْهِمْ لَدَلْتُ، وَ لِكَيْتِي وَ اللَّهِ فِي أُمُورِهِمْ قَدْ تَكْرَمْتُ.

«و بعضی از آن‌ها پیامبر را آزار می‌دهند و می‌گویند: «او زودباور است.» (به کسانی که گمان می‌کنند او زودباور است) بگو: «گوش خوبی برای شماست، به خدا ایمان دارد و سخن مؤمنان را باور می‌کند، و برای کسانی از شما که ایمان آورده‌اند، رحمت است.» و آنانی که پیامبر خدا را اذیت می‌کنند، عذاب دردناکی دارند.» اگر می‌خواستیم، آنان را نام می‌بردیم و به یک یک آن‌ها اشاره می‌نمودیم و آن‌ها را معرفی می‌کردیم؛ ولی به خدا قسم، من درباره‌ی آنان با بزرگواری رفتار نمودم.

وَكُلِّ ذَلِكْ، لَا يَرْضَى اللَّهُ مِنِّي إِلَّا أَنْ أُبَلِّغَ مَا
 أُنْزِلَ اللَّهُ إِلَيَّ.
 ثُمَّ تَلَا: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ! بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ
 مِنْ رَبِّكَ - فِي عَلَيٍّ - وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ، فَمَا بَلَّغْتَ
 رِسَالَتَهُ، وَ اللَّهُ يُعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ»

با این که این افراد در میان شما هستند و این
 خطرات در کمین است، ولی تا آنچه را که
 خداوند بر من نازل فرموده ابلاغ نکنم، او از من
 راضی نخواهد شد.

دوباره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این آیه را تلاوت فرمودند:
 «ای پیامبر! آن چه از طرف پروردگارت
 -درباره‌ی جانشینی علی بن ابی طالب علیه السلام-
 بر تو نازل شده است، (به مردم) برسان.
 اگر (این کار را) انجام ندهی، رسالت خدا را
 نرسانده‌ای و خدا تو را از مردم حفظ می‌کند.»

۳. ابلاغ رسمی امامت امیرالمؤمنین

و ائمه معصومین علیهم السلام

فَاغْلَمُوا مَعَاشِرَ النَّاسِ! اَنَّ اللَّهَ قَدْ نَصَبَهُ لَكُمْ
وَلِيّاً وِ اِمَاماً، مُفْتَرِضاً طَاعَتَهُ عَلَى الْمُهَاجِرِينَ وِ
الْأَنْصَارِ، وِ عَلَى التَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، وِ عَلَى
الْبَادِي وِ الْحَاضِرِ، وِ عَلَى الْأَعْجَمِيِّ وِ الْعَرَبِيِّ،
وِ الْحُرِّ وِ الْمَمْلُوكِ، وِ الصَّغِيرِ وِ الْكَبِيرِ، وِ عَلَى
الْأَبْيَضِ وِ الْأَسْوَدِ، وِ عَلَى كُلِّ مَوْحِدٍ.

ای مردم! بدانید که خدا، علی علیه السلام را مولا و امام
شما قرار داده است. اطاعت از او بر مهاجران و
انصار و بر مسلمانانی که پس از آن‌ها می‌آیند،
بر روستایی و شهرنشین، بر غیر عرب و عرب،
بر آزاده و بنده، بر کوچک و بزرگ، بر سفید و
سیاه و بر هر خداپرستی واجب است.

ماضِ حُكْمُهُ، جَائِزُ قَوْلُهُ، نَافِذُ أَمْرُهُ. مَلْعُونٌ مَنْ
خَالَفَهُ، مَرْحُومٌ مَنْ تَبِعَهُ، مُؤْمِنٌ مَنْ صَدَّقَهُ؛ فَقَدْ
غَفَرَ اللَّهُ لَهُ، وَ لِمَنْ سَمِعَ مِنْهُ وَ أَطَاعَ لَهُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ آخِرُ مَقَامٍ أَقْوَمُهُ فِي هَذَا
الْمَشْهَدِ، فَاسْمَعُوا وَ أَطِيعُوا وَ انْقَادُوا لِأَمْرِ رَبِّكُمْ.

باید از فرمان او اطاعت شود و به سخنش عمل
گردد و از دستورش پیروی شود. هر که با علی
علیه السلام مخالفت کند ملعون است؛ هر که از او
اطاعت کند مورد رحمت است و هر کس او
را بپذیرد مؤمن است. هر که سخن علی علیه السلام
را گوش دهد و از او پیروی کند، قطعاً خدا او
را آمرزیده است.
ای مردم! این آخرین مرتبه‌ای است که من در
این اجتماع حضور دارم. پس گوش فرادهید،
فرمان خدا را اطاعت کنید و با فروتنی از آن
پیروی نمایید.

فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ هُوَ مَوْلَاكُمْ وَإِلَهُكُمْ، ثُمَّ مِنْ
دُونِهِ رَسُولُكُمْ مُحَمَّدٌ، وَلِيِّكُمْ وَالْقَائِمُ الْمُخَاطَبُ
لَكُمْ، ثُمَّ مِنْ بَعْدِي عَلِيٌّ وَلِيُّكُمْ وَإِمَامُكُمْ بِأَمْرِ
رَبِّكُمْ، ثُمَّ الْإِمَامَةُ فِي ذُرِّيَّتِي مِنْ وَلَدِهِ، إِلَى يَوْمِ
تَلْقَوْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ. لِحَالٍ إِلَّا مَا أَحَلَّهُ اللَّهُ، وَ
لِأَحْرَامٍ إِلَّا مَا حَرَّمَهُ اللَّهُ. عَزَفَنِي الْحِلَالُ وَالْحُرَامَ،
وَأَنَا أَفْضَيْتُ لِمَا عَالَمَنِي رَبِّي مِنْ كِتَابِهِ وَحَلَالِهِ
وَحَرَامِهِ إِلَيْهِ.

خداوند بزرگ و بلند مرتبه مولا و معبود شماست.
پس از او پیامبرتان، محمد ﷺ، که اینک ایستاده
و با شما سخن می گوید ولی شماست و پس از
من، علی علیه السلام به امر خدا مولا و امام شماست.
سپس امامت در نسل من که از فرزندان او هستند،
خواهد بود و این تا روزی که خدا و پیامبرش را
ملاقات کنید ادامه دارد. هیچ حلالی نیست جز
آنچه خدا حلال نموده و هیچ حرامی نیست جز
آنچه او حرام کرده است. خداوند، همه ی حلال
و حرام ها را به من شناسانده و هرچه از کتاب
و حلال و حرامش به من آموخته، من آشکارا
برای علی علیه السلام بیان کرده ام.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ أُخْصَاهُ
 اللَّهُ فِيهِ، وَكُلَّ عِلْمٍ عُلِّمْتُ فَقَدْ أُخْصِيَتْهُ فِي إِمَامٍ
 الْمُتَّقِينَ، وَ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَقَدْ عُلِّمْتُهُ عَلِيًّا، وَ
 هُوَ الْإِمَامُ الْمُبِينُ.
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! لَا تَضِلُّوا عَنْهُ، وَ لَا تَنْفِرُوا مِنْهُ، وَ
 لَا تَسْتَكْفُوا مِنْ وَلَايَتِهِ.

ای مردم! هیچ علمی نیست مگر آنکه خدا
 آن را در من گرد آورده است، و من هر چه را
 فرا گرفته‌ام، در امام پرهیزکاران جمع کرده‌ام.
 هیچ علمی نیست مگر آنکه به علی (علیه السلام)
 آموخته‌ام. او امامی آشکار و روشنگر است.
 ای مردم! از علی (علیه السلام) جدا نشوید و به سوی
 گمراهی نروید؛ از او رو برگردانید و از پذیرش
 ولایتش سر باز نزنید.

فَهُوَ الَّذِي يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ، وَيَعْمَلُ بِهِ، وَيُزْهِقُ
الْبَاطِلَ، وَيَسْئِئُ عَنْهُ، وَلَا تَأْخُذُهُ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ
لَا إِمٍّ. ثُمَّ إِنَّهُ أَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَ الَّذِي
قَدَى رَسُولَ اللَّهِ بِنَفْسِهِ، وَ الَّذِي كَانَ مَعَ رَسُولِ
اللَّهِ، وَ لَا أَحَدَ يَغْبُدُ اللَّهَ مَعَ رَسُولِهِ، مِنْ الرِّجَالِ
غَيْرُهُ.

زیرا او کسی است که به سوی حق راهنمایی
می کند و خود نیز بدان عمل می نماید. همو
است که باطل را از بین می برد و مردم را از
آن باز می دارد. او همان است که در راه خدا،
سرزنش هیچ ملامت گری بر او اثر نمی گذارد.
وی نخستین کسی بود که به خدا و رسولش
ایمان آورد و او بود که حاضر شد جان خود را
فدای پیامبر خدا کند، همو که همواره با رسول
خدا بود. جز او هیچ مردی به همراه پیامبر، خدا
را عبادت می کرد.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَضَّلُوهُ فَقَدْ فَضَّلَهُ اللَّهُ، وَاقْبَلُوهُ
 فَقَدْ نَصَبَهُ اللَّهُ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ إِمَامٌ مِّنَ اللَّهِ،
 وَلَنْ يَتُوبَ اللَّهُ عَلَى أَحَدٍ أَنْكَرَ وَلَا يَتَّعِزُّهُ، وَلَنْ
 يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُ. حَتَّى عَلَى اللَّهِ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ بِمَنْ
 خَالَفَ أَمْرَهُ فِيهِ، وَأَنْ يُعَذِّبَهُ عَذَاباً نُكْرًا أَبَدَ
 الْأَبَدِ، وَ دَهْرَ الدَّهْوَرِ.

ای مردم! علی علیه السلام را برتر بدانید، زیرا خدا او را
 برتری بخشیده است. او را بپذیرید چرا که خدا
 او را منصوب نموده است. ای مردم! او از طرف
 خدا امام است و خداوند هرگز توبه‌ی کسی
 که ولایتش را انکار کند، قبول نمی‌کند و او را
 نمی‌بخشد. خدا بر خود واجب کرده است که
 مخالف فرمان علی علیه السلام را نیامرزد و برای همیشه
 به عذابی سخت مبتلا کند.

فَاخْذَرُوا أَنْ تَخْلَفُوا، فَتَصِلُوا نَاراً وَقُودُهَا النَّاسُ وَ
الْحِجَارَةُ، أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ.
أَيُّهَا النَّاسُ! بِي وَ اللَّهِ، بَشَّرَ الْأَوَّلُونَ مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالْمُرْسَلِينَ، وَأَنَا خَاتَمُ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ،
وَالْحُجَّةُ عَلَى جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ، مِنْ أَهْلِ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ.

پس پرهیزید از اینکه با او مخالفت کنید زیرا
به آتشی گرفتار می شوید که هیزم آن انسان ها
و سنگ ها هستند؛ همان آتشی که برای کافران
آماده شده است.
ای مردم! به خدا قسم انبیا و رسولانی که قبل از
من آمده اند، به پیامبری من بشارت داده اند. من
خاتم انبیا و رسولان هستم؛ من حجت خدا بر
همه ی مخلوقات آسمان ها و زمین هستم.

فَمَنْ شَكَّ فِي ذَلِكَ فَهُوَ كَافِرٌ، كُفِرَ الْجَاهِلِيَّةُ
 الْأُولَى، وَ مَنْ شَكَّ فِي شَيْءٍ مِنْ قَوْلِي هَذَا، فَقَدْ
 شَكَّ فِي الْكُلِّ مِنْهُ، وَالشَّكُّ فِي ذَلِكَ، فَلَهُ التَّارُ.
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! حَبَانِي اللَّهُ بِهَذِهِ الْفَضِيلَةِ، مَتَّأً
 مِنْهُ عَلَيَّ وَ إِحْسَاناً مِنْهُ إِلَيَّ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ،
 لَهُ الْحَمْدُ مَتَّى أَبَدَ الْأَبَدِينَ وَ دَهْرَ الدَّاهِرِينَ،
 عَلَى كُلِّ حَالٍ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَضَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّهُ
 أَفْضَلُ النَّاسِ بَعْدِي مِنْ ذَكَرٍ وَ أُتَى.

هر کس در نبوت من شک کند کافر است؛
 مانند کافران زمان جاهلیت، و هر که در چیزی از
 سخنان امروز من شک کند، در همه‌ی سخنانم
 شک کرده، و سرانجام چنین کسی آتش جهنم
 است. ای مردم! امامت علی علیه السلام هدیه‌ی خدا
 به من است. او با این کار بر من منت نهاده و
 لطف نموده است. هیچ معبودی جز او نیست.
 برای همیشه، تا ابد و در همه حال، او را سپاس
 می‌گوییم و ستایش می‌کنم.
 ای مردم! علی علیه السلام را برتر بدانید؛ زیرا او پس از
 من، از هر و مرد وزنی برتر است.

بِنَا أُنْزِلَ اللَّهُ الرَّزْقَ، وَبَقِيَ الْخُلُقُ، مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ،
مَغْضُوبٌ مَغْضُوبٌ، مَنْ رَدَّ عَلَى قَوْلِي هَذَا وَ
لَمْ يُؤَافِقْهُ. أَلَا إِنَّ جَبْرَائِلَ خَبَّرَنِي عَنِ اللَّهِ تَعَالَى
بِذَلِكَ، وَ يَقُولُ: «مَنْ عَادَى عَلِيًّا وَ لَمْ يَتَوَلَّهُ
فَعَلَيْهِ لَعْنَتِي وَ غَضَبِي».

به وسیله‌ی ما، خداوند روزی داده است و
آفریدگان باقی مانده‌اند. لعن و نفرین، خشم و
غضب بر کسی که این سخن مرا انکار کند و
با این گفته‌ی من مخالفت نماید! بدانید که این
را جبرئیل از سوی خدای متعال به من خبر داده
و می‌فرماید: «هر که با علی علیه السلام دشمنی کند و
ولایتش را نپذیرد، لعنت و خشم من بر او باد!»

فَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ أَنْ
تُخَالِفُوهُ، فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا، إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ جَنْبُ اللَّهِ الَّذِي ذَكَرَ فِي
كِتَابِهِ، فَقَالَ تَعَالَى: «أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي
عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ».

حال که چنین است، هر کس بنگرد که برای
فردایش چه فرستاده است! تقوای خدا را پیشه
کنید و بترسید از اینکه با علی علیه السلام مخالفت
کنید؛ مبدا گامی بعد از استواری بر ایمان
متزلزل شود! بدانید خدا از آنچه انجام می‌دهید
آگاه است.

ای مردم! علی علیه السلام «جنب الله» است که خدا در
کتابش از او یاد نموده. خداوند متعال می‌فرماید:
«مبدا کسی روز قیامت بگوید: افسوس که در
مورد جنب الله کوتاهی کردم.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! تَدَبَّرُوا الْقُرْآنَ، وَ افْهَمُوا آيَاتِهِ، وَ
انْظُرُوا إِلَى مُحْكَمَاتِهِ، وَ لَا تَتَّبِعُوا مُتَشَابِهَهُ. فَوَ اللَّهِ،
لَنْ يُبَيِّنَ لَكُمْ زَوَاجِرَهُ، وَ لَا يَوْضَحْ لَكُمْ تَفْسِيرَهُ،
إِلَّا الَّذِي أَنَا آخِذٌ بِيَدِهِ، وَ مُضِعُّهُ إِلَيَّ، وَ شَائِلٌ
بَعْضِهِ، وَ مُعْطِيكُمْ أَنَّ
«مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ، فَهَذَا عَلَيَّ مَوْلَاهُ»

ای مردم! در قرآن تدبّر کنید و آیات آن را بفهمید.
در محکّماتش به دقت بنگرید و از متشابهاتش
پیروی نکنید. به خدا قسم، هیچ کس باطن قرآن
را برای شما روشن نمی کند و تفسیرش را برایتان
آشکار نمی نماید مگر کسی که اکنون دستش را
گرفته و او را به سوی خود بالا می آورم، بازویش
را بلند می کنم و به شما اعلام می دارم که:

«هر که من مولا و صاحب اختیار او هستم،
این علی علیه السلام مولا و صاحب اختیار اوست.»

هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ، أَخِي وَ وَصِيِّي، وَ مَوَالَتْهُ
مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، أَثَرَهَا عَلَيَّ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ عَلِيًّا وَ الطَّيِّبِينَ مِنْ وَلَدِي،
هُمْ الثَّقَلُ الْأَصْغَرُ، وَ الْقُرْآنُ الثَّقَلُ الْأَكْبَرُ، فَكُلُّ
وَاحِدٍ مُنْبِئٍ عَنِ صَاحِبِهِ وَ مُوَافِقٌ لَهُ، لَنْ يَفْتَرِقَا
حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ؛ هُمْ أَمْنَاءُ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ، وَ
حُكَاوُهُ فِي أَرْضِهِ.

او علی بن ابی طالب علیه السلام است که برادر و
وصی من می باشد و پیروی از وی دستوری است
از سوی خداوند عزوجل، که خود بر من نازل
فرموده است.»

ای مردم! علی و پاکان از فرزندان من، همان
یادگار گران بهای کوچک تر اند و قرآن یادگار
گران بهای بزرگ تر است. هر کدام، از دیگر
همراه خود خبر می دهد و با آن همراه است. این
دو هرگز از هم جدا نمی شوند تا در کنار حوض
کوثر بر من وارد شوند. آن ها امین خدا در بین
آفریدگان و فرمانروای او در زمین می باشند.

أَلَا وَ قَدْ أَدَّيْتُ، أَلَا وَ قَدْ بَلَّغْتُ، أَلَا وَ قَدْ
 أَسْمَعْتُ، أَلَا وَ قَدْ أَوْصَحْتُ، أَلَا وَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ
 قَالَ وَ أَنَا قُلْتُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ .
 أَلَا إِنَّهُ لَيْسَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرَ أَخِي هَذَا، وَ
 لَا أَحِلُّ إِمْرَةَ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي لِأَحَدٍ غَيْرِهِ .

بدانید که من امر خدا را ادا کردم. بدانید که من
 رسالت الهی را ابلاغ کردم. بدانید که من پیام
 خدا را به گوشتان رساندم. بدانید که من امامت
 علی علیه السلام را روشن نمودم. آگاه باشید که خداوند
 عزوجل فرمان داد و من از جانب او بازگو نمودم.
 بدانید که جز این برادرم، هیچ کس امیرالمؤمنین
 نیست و برای احدی غیر از او روا نیست که
 امیر مؤمنان باشد.

۴. بلند کردن و معرفی امیرالمؤمنین علیه السلام

ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى عَصُدِهِ فَرَفَعَهُ - وَكَانَ مُنْذُ
أَوَّلِ مَا صَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ - شَالَ عَلِيًّا حَتَّى
صَارَتْ رِجْلُهُ مَعَ رُكْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله، ثُمَّ قَالَ:
مَعَاشِرَ النَّاسِ! هَذَا عَلِيٌّ، أَخِي وَوَصِيِّي، وَوَايَ
عَلَمِي، وَخَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي، وَ عَلَى تَفْسِيرِ كِتَابِ
اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ.

در این هنگام پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بازوی امیرالمؤمنین
علیه السلام را - که از ابتدا در کنار ایشان ایستاده بودند -
گرفته و بلند کردند و آن قدر بالا آوردند که
پای آن حضرت به زانوی پیامبر صلی الله علیه و آله رسید. سپس
فرمودند: ای مردم! این علی علیه السلام برادر و وصی
من می باشد و علم مرا فرا گرفته است. او خلیفه‌ی
من در میان امتم و جانشین من در تفسیر کتاب
خداست.

و الدّاعي إِلَيْهِ، و العَامِلُ بِمَا يَرْضَاهُ، و الْمُحَارِبُ
لِأَعْدَائِهِ، و الْمُوَالِي عَلَى طَاعَتِهِ، و التّاهِي عَنْ
مَعْصِيَتِهِ، خَلِيفَةُ رَسُولِ اللَّهِ، و أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ، و
الإِمَامُ الْهَادِي، و قَاتِلُ التَّاكِيثِينَ و الْقَاسِطِينَ و
الْمَارْقِيِّينَ.

او به سوى قرآن دعوت می نماید و به آنچه خدا
را ضی است عمل می کند. او با دشمنان خدا
می جنگد. او در راه اطاعت خدا یاری می نماید
و از معصیت او باز می دارد. علی علیه السلام خلیفه ی
رسول خدا و امیر مؤمنان و امام هدایتگر است. او
قاتل پیمان شکنان، ستم پیشگان و منحرفان است.

بِأَمْرِ اللَّهِ أَقُولُ «مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ»
بِأَمْرِ رَبِّي أَقُولُ «اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَ عَادِ مَنْ
عَادَاهُ، وَ الْعَنْ مَنْ أَنْكَرَهُ، وَ اغْضَبْ عَلَى مَنْ
بَحَدَّ حَقَّهُ».

من به دستور خدا می گویم: «سخن، نزد من
دگرگون نمی گردد.»
به فرمان پروردگار می گویم: «خدایا! کسی که
علی علیه السلام را دوست می دارد، دوست بدار و کسی
که با علی علیه السلام دشمنی می کند دشمن بدار. آن
که او را نمی پذیرد، لعنت کن و بر کسی که حق
او را انکار می نماید، غضب نما.»

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أُنْزِلْتَ عَلَيَّ أَنَّ الْإِمَامَةَ بَعْدِي لِعَلِيِّ
وَلِيِّكَ، عِنْدَ تَيَّيَانِي ذَلِكَ وَنَضْبِي إِتْيَاهُ، بِمَا أَكْمَلْتَ
لِعِبَادِكَ مِنْ دِينِهِمْ، وَ أَتَمَمْتَ عَلَيْهِمْ بِنِعْمَتِكَ، وَ
رَضِيتَ لَهُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا. فَقُلْتَ:
«وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ، وَ
هُوَ فِي الْأَجْرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ»
إِنِّي أَشْهَدُكَ، وَ كَفَى بِكَ شَهِيدًا، أَنِّي قَدْ بَلَغْتُ.

خدایا! تو بر من نازل فرمودی که امامت بعد از
من برای ولایت، علی علیه السلام، می باشد. هنگامی که
من این را بیان کردم و او را به امامت منصوب
نمودم، بر من نازل فرمودی که دین بندگان را
کامل نموده و نعمت را بر آنها تمام کردی و
راضی شدی که اسلام دین آنان باشد.
سپس فرمودی: «هر که دینی غیر از اسلام
برگزیند، هرگز از او پذیرفته نمی شود و در
آخرت از زیانکاران است.»
خدایا! من تو را گواه می گیرم که رسالت را
ابلاغ نمودم؛ و تو برای گواه بودن کافی هستی.

۵. تأکید بر مسأله‌ی امامت

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّمَا أَكْمَلَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ دِينَكُمْ
بِإِمَامَتِهِ، فَمَنْ لَمْ يَأْتَمْ بِهِ وَبِمَنْ يَقُومُ مَقَامَهُ مِنْ
وُلْدِي مَنْ صُلِبَ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْعَرْضِ
عَلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي
النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ، لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا
هُمْ يُنْظَرُونَ.

ای مردم! خدا دینتان را تنها با امامت علی علیه السلام
کامل نمود. کسانی که امامت او و فرزندان من از
نسل او را - که تا روز قیامت و وارد شدن بر خدای
عزوجل جانشین وی خواهند بود - نپذیرند، تمام
اعمالشان از بین می‌رود و برای همیشه در آتش
جهنم باقی می‌مانند؛ از عذابشان کاسته نمی‌شود
و به آن‌ها مهلتی داده نمی‌شود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! هَذَا عَلَيَّ أَنْصَرُّكُمْ لِي، وَ أَحَقُّكُمْ
بِي، وَ أَقْرَبُكُمْ إِلَيَّ، وَ أَعَزُّكُمْ عَلَيَّ، وَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ
وَ أَنَا عَنْهُ رَاضِيَانِ، وَ مَا نَزَلْتُ آيَةً رَضِيَ إِلَّا فِيهِ،
وَ مَا خَاطَبَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَّا بَدَأَ بِهِ، وَ
لَا نَزَلْتُ آيَةً مَدَحٍ فِي الْقُرْآنِ إِلَّا فِيهِ، وَ لَشَهِدَ
اللَّهُ بِالْجَنَّةِ، فِي «هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ» إِلَّا لَهُ، وَ لَا
أُنْزِلَهَا فِي سِوَاهُ، وَ لَامْدَحَ بِهَا غَيْرُهُ.

ای مردم! این علی علیه السلام بیش از همه‌ی شما مرا
یاری می‌کند. او شایسته‌ترین و نزدیک‌ترین
شما نسبت به من می‌باشد و از همه‌ی شما برایم
عزیرتر است. خداوند عزوجل و من از او راضی
هستیم. تمام آیات رضایت، تنها درباره‌ی علی
علیه السلام نازل شده است و خدا با مؤمنان سخن
نگفته، مگر آن‌که از او آغاز نموده است. هیچ
آیه‌ای که خدا در آن گروهی را ستوده باشد،
نازل نشده مگر درباره‌ی علی علیه السلام. خداوند در
سوره‌ی «هل أتى على الإنسان» برای کسی جز او شهادت به
بهشت نداده و این سوره را تنها درباره‌ی او نازل
فرموده و با آن فقط او را ستوده است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! هُوَ نَاصِرُ دِينِ اللَّهِ، وَ الْمُجَادِلُ
عَنْ رَسُولِ اللَّهِ، وَ هُوَ الثَّقِيُّ النَّثْقِيُّ الْهَادِي
الْمُهْدِي. نَبِيُّكُمْ خَيْرُ نَبِيٍّ، وَ وَصِيُّكُمْ خَيْرُ وَصِيٍّ،
وَ بَنُوهُ خَيْرُ الْأَوْصِيَاءِ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! ذُرِّيَّةُ كُلِّ نَبِيٍّ مِنْ صُلْبِهِ، وَ ذُرِّيَّتِي
مِنْ صُلْبِ عَلِيٍّ.

ای مردم! علی علیه السلام یاور دین خدا و مدافع رسول
خداست. او پرهیزکار، پاکیزه، هدایت گر و
هدایت شده است.
پیامبر شما بهترین پیامبر و وصی او بهترین وصی
است و فرزندان او بهترین اوصیا هستند.
ای مردم! فرزندان هر پیامبری از نسل خود اوست
ولی فرزندان من از نسل علی علیه السلام می باشند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ إِبْلِيسَ أَخْرَجَ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ
بِالْحَسَدِ، فَلَا تَحْسُدُوهُ، فَتَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ، وَتَزَلَّ
أَقْدَامُكُمْ. فَإِنَّ آدَمَ أَهْبَطَ إِلَى الْأَرْضِ لِخَطِيئَةٍ
وَاحِدَةٍ، وَهُوَ صَفْوَةُ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَكَيْفَ بِكُمْ
وَأَنْتُمْ أَنْتُمْ، وَمِنْكُمْ أَعْدَاءُ اللَّهِ؟
إِنَّهُ لَا يَنْغِصُ عَلَيَّ إِلَّا شَقِيقِي، وَلَا يَتَوَالِي عَلَيَّ إِلَّا
تَقِيقِي، وَلَا يُؤْمِنُ بِهِ إِلَّا مُؤْمِنٌ مُخْلِصٌ.

ای مردم! ابلیس حضرت آدم را به وسیله‌ی
حسادت از بهشت بیرون کرد، پس نسبت به
علی علیه السلام حسد نورزید که اعمالتان از بین
می‌رود و قدم‌هایتان متزلزل می‌شود. حضرت
آدم، که برگزیده‌ی خدای عزوجل بود، به خاطر
یک خطا از بهشت به زمین فرود آمد، وضع شما
چگونه خواهد بود که جایگاه خود را دارید و
بعضی از شما دشمن خدايید؟
غیر از شقاوتمند، کسی از علی علیه السلام نفرت ندارد
و جز پرهیزکار، از او پیروی نمی‌کند و جز مؤمن
با اخلاص، به او ایمان نمی‌آورد.

و فِي عَلِيٍّ وَ اللَّهِ تَزَلَّتْ سُورَةُ «وَالْعَصْرِ» : «بِسْمِ
 اللَّهُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، وَ الْعَصْرِ، إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي
 خُسْرٍ، إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ
 تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.»
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ اسْتَشْهَدْتُ اللَّهَ وَبَلَّغْتُكُمْ
 رِسَالَتِي، وَ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ.
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ، وَ لَا تَمُوتُوا
 إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ.

به خدا قسم سوره‌ی «والعصر» فقط درباره‌ی علی
 علیه‌السلام نازل شده است: «به نام خداوند بخشنده‌ی
 مهربان؛ سوگند به عصر! بی‌شک تمامی انسان‌ها
 در خسران و زیان‌اند. مگر کسانی که ایمان
 آورده و اعمال صالح انجام دهند؛ و یکدیگر را
 به حق و صبر توصیه نمایند.»
 ای مردم! خدا را شاهد گرفتم و رسالتم را به شما
 ابلاغ نمودم. جز ابلاغ آشکار، وظیفه‌ی دیگری
 بر عهده‌ی پیامبر نیست. ای مردم! آن گونه که
 شایسته است تقوای خدا را پیشه کنید و جز در
 حال مسلمانی از دنیا نروید.

۶. غصب خلافت و کارشکنی‌های منافقان

مَعَاشِرَ النَّاسِ! آمِنُوا بِاللّٰهِ وَ رَسُوْلِهِ، وَ التَّوْرَ الَّذِي اُنْزِلَ مَعَهُ، مِنْ قَبْلِ اَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهَاً فَنَزُدَّهَا عَلٰى اُذُنِهَا. مَعَاشِرَ النَّاسِ! التَّوْرُ مِنَ اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ، فِيْ مَسْلُوْكِ، ثُمَّ فِيْ عَلِيٍّ، ثُمَّ فِي النَّسْلِ مِنْهُ اِلَى الْقَائِمِ الْمُهْدِيِّ، الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّ اللّٰهِ وَ بِكُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا.

ای مردم! پیش از آنکه صورت هایی را محو کنیم و به پشت سرشان برگردانیم، به خدا و رسول خدا و نوری که همراه او نازل شده، ایمان بیاورید.

ای مردم! نور از طرف خدای عزّوجل در من قرار گرفته است، پس از من در علی علیه السلام و سپس در نسل او تا مهدی قائم ادامه دارد؛ همان کسی که حق خدا و تمام حقوق ما را باز می ستاند.

لَإِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ قَدْ جَعَلَنَا حُجَّةً عَلَى الْمُقْصِرِينَ
وَالْمُعَانِدِينَ وَ الْمُخَالِفِينَ وَ الْخَائِنِينَ وَالْأَثْمِينَ
وَالظَّالِمِينَ، مِنْ جَمِيعِ الْعَالَمِينَ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! أُنذِرُكُمْ، أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ، قَدْ
خَلْتُ مِنْ قَبْلِي الرُّسُلَ، أَفَإِنْ مِتُّ أَوْ قُتِلْتُ،
انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ؟ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبِهِ
فَلَنْ يَصُرَّ اللَّهُ شَيْئًا، وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ.

زیرا خدای عزوجل به وسیله‌ی ما حجت را بر همه‌ی
کوتاهی‌کنندگان و دشمنان، بر مخالفان و خائنان و
بر گناهکاران و ظالمان جهان تمام کرده است.
ای مردم! به شما هشدار می‌دهم! من پیامبر
خدا هستم، پیش از من نیز پیامبرانی بوده‌اند.
اگر من از دنیا بروم یا کشته شوم، آیا شما به
جاهلیت گذشته‌ی خویش باز می‌گردید؟ هر که
به جاهلیت گذشته‌ی خود باز گردد، هرگز زبانی
به خدا نمی‌رساند و خدا به شکرگزاران پاداش
خواهد داد.

أَلَا وَ إِنَّ عَلِيًّا هُوَ الْمُوصُوفُ بِالصَّبْرِ وَ الشُّكْرِ، ثُمَّ
 مِنْ بَعْدِهِ وَلَدِي مِنْ صُلْبِهِ.
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! لَا تَمُتُوا عَلَى اللَّهِ إِسْلَامَكُمْ،
 فَيَسْخَطَ عَلَيْكُمْ، فَيُصِيبَكُمْ بِعَذَابٍ مِنْ عَذْبِهِ،
 إِنَّهُ لَبَاطِلُصَادٍ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ سَيَكُونُ مِنْ
 بَعْدِي أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى التَّارِ، وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 لَا يُنْصَرُونَ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ وَ أَنَا بَرِيءَانِ
 مِنْهُمَا.

بدانید که علی علیه السلام تنها کسی است که به صبر و
 شکر وصف شده است و پس از او، فرزندان من
 از نسل او، چنین اند.
 ای مردم! با اسلام آوردنتان بر خدا منت
 نگذارید که بر شما غضب می نماید و به عذابش
 گرفتارتان می سازد. بی شک خداوند در کمین
 است. ای مردم! پس از من امامانی می آیند که
 به سوی آتش دعوت می کنند و در روز قیامت
 کسی آنان را یاری نمی کند. ای مردم! خدا از
 آن ها بیزار است، من نیز از آنان بیزارم.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُمْ وَ أَنْصَارُهُمْ وَ أَتْبَاعُهُمْ وَ
أَشْيَاعُهُمْ، فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ، وَ لِبُئْسَ
مَشْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ. أَلَا إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الصَّحِيفَةِ،
فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ فِي صَحِيفَتِهِ.
قَالَ: فَذَهَبَ عَلَى النَّاسِ إِلَّا شِرْذِمَةً مِنْهُمْ أَمَرَ
الصَّحِيفَةَ.

ای مردم! آن امامان به همراه یاران، تابعان و
پیروانشان در پایین‌ترین درجه‌ی آتش‌اند. حقا
که چه بد است جایگاه متکبران! بدانید آنان
کسانی هستند که پیمان‌نامه‌ای نوشتند. ببینید
کدام یک از شما در آن پیمان‌نامه هستید.
امام باقر علیه السلام فرمودند: مردم نفهمیدند مسأله‌ی
صحیفه چیست و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به چه کسانی
اشاره می‌کنند به جز تعداد کمی که خود در آن
«صحیفه‌ی ملعونه» دست داشتند.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنِّي أَدْعُهَا إِمَامَةً وَوَرَاثَةً فِي عَقْبِي
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ قَدْ بَلَغْتُ مَا أُمِرْتُ بِتَبْلِيغِهِ،
حُجَّةً عَلَى كُلِّ حَاضِرٍ وَ غَائِبٍ، وَ عَلَى كُلِّ أَحَدٍ
مَنْ شَهِدَ أَوْ لَمْ يَشْهَدْ، وُلِدَ أَوْ لَمْ يُولَدْ، فَلْيَبْلُغْ
الْحَاضِرُ الْغَائِبَ، وَ الْوَالِدُ الْوَلَدَ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

ای مردم! من خلافتِ پس از خود را به عنوان
امامت و وراثت مقامات آن، تا روز قیامت در
نسل خود به امانت می گذارم. من آن چه مأمور
به رساندنش بودم، ابلاغ نمودم تا حجت بر هر
حاضر و غائب و بر هر که شاهد بوده یا نبوده
و هر که به دنیا آمده یا نیامده، تمام شود. باید
همه ی حاضران به غائبان و پدران به فرزندان تا
روز قیامت ابلاغ نمایند.

وَسَيَجْعَلُونَهَا مُلْكًا وَاعْتَصَابًا، أَلَا لَعَنَ اللَّهُ
الْغَاصِبِينَ وَالْمُعْتَصِبِينَ، وَعِنْدَهَا سَنَفْرَعُ لَكُمْ
أَيُّهَا الثَّقَلَانِ، فَيُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ وَ
نُحَاسٌ، فَلَا تَنْتَصِرَانِ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يَكُنْ يَذَرُكُمْ
عَلَى مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ، حَتَّى يَمِيزَ الْحَيِّثَ مِنَ
الطَّيِّبِ، وَ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ.

به زودی، گروهی خلافت را به پادشاهی تبدیل
می کنند و آن را غصب می نمایند. خدا غاصبان
و تعدی کنندگان را لعنت کند! در آن هنگام،
به حساب شما، جن و انس، می رسیم و بر شما
شراره هایی از آهن و مس گداخته فروفرستاده
خواهد شد و یاری نخواهید شد.

ای مردم! خدای عزوجل بر آن نیست که شما را
به حال خود وا گذارد تا وقتی که ناپاک را از
پاک جدا کند؛ و خداوند بر آن نیست که شما
را از غیب آگاه نماید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّهُ مَا مِنْ قَوْمٍ قُتِلَ إِلَّا وَ اللَّهِ مُهْلِكُهَا
بِتَكْذِيبِهَا، وَ كَذَلِكَ يُهْلِكُ الْقُرَىٰ وَ هِيَ ظَالِمَةٌ، كَمَا
ذَكَرَ اللَّهُ تَعَالَى. وَ هَذَا عَلَيَّ إِمَامُكُمْ وَ وَلِيُّكُمْ، وَ
هُوَ مَوَاعِيدُ اللَّهِ، وَ اللَّهُ يَصْدُقُ مَا وَعَدَهُ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ صَلَ قَبْلَكُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ، وَ
اللَّهُ لَقَدْ أَهْلَكَ الْأَوَّلِينَ، وَ هُوَ مُهْلِكُ الْآخِرِينَ.

ای مردم! بنابر آنچه خداوند متعال فرموده است،
هیچ قوم منکری باقی نمی ماند مگر اینکه خدا آن را
به خاطر تکذیبش هلاک می کند. او همچنین اقوام
ظالم را نابود می نماید. این علی علیه السلام امام و مولای
شماست. (خدا هر قومی که او را تکذیب کند یا
بر او ظلم نماید، هلاک می کند.) این از وعده های
خداست و خدا به آنچه وعده داده عمل می کند.
ای مردم! پیش از شما بیشتر گذشتگان، گمراه
شده اند و یقیناً خداوند آنان را هلاک کرده و
آیندگان را نیز همو هلاک می سازد.

قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «أَلَمْ نُهِلِكِ الْأَوَّلِينَ، ثُمَّ نُنَبِّهِهُمْ
الْآخِرِينَ، كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ، وَيُلْ يُؤْمِنُ
لِلْمُكَذِّبِينَ.» مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَمَرَنِي وَ
نَهَانِي، وَ قَدْ أَمَرْتُ عَلِيًّا وَ نَهَيْتُهُ، فَعَلِمَ الْأَمْرَ وَ
النَّهْيَ مِنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ. فَاسْمَعُوا لِأَمْرِهِ تَسْلَمُوا،
وَ أَطِيعُوا نَهْيَهُ تَهْتَدُوا، وَ انْتَهُوا لِنَهْيِهِ تَرْشَدُوا، وَ صِيرُوا
إِلَى مُرَادِهِ، وَ لَا تَتَفَرَّقُوا بِكُمْ السَّبُلُ عَنْ سَبِيلِهِ.

خدای متعال می فرماید: «مگر پیشینیان را هلاک
نکردیم؟ به دنبال آن‌ها آیندگان را نیز هلاک
می کنیم. ما با مجرمان این چنین رفتار می کنیم.
وای بر حال تکذیب کنندگان در روز قیامت!»
ای مردم! خدا به من امر و نهی فرموده و من نیز
علی علیه السلام را امر و نهی کرده‌ام. بنابراین، او از امر
و نهی پروردگارش آگاهی دارد. پس به فرمان او
گوش دهید تا در امان بمانید و از او اطاعت کنید
تا راهنمایی شوید. از آنچه شما را نهی می کند
خودداری نمایید تا به هدایت برسید و به سوی
خواسته‌هایش حرکت کنید. مبادا که بیراهه‌ها،
شما را از راه علی علیه السلام دور کند.

۷. پیروان و دشمنان اهل بیت

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الْمُسْتَقِيمِ، الَّذِي
أَمَرَكُمْ بِاتِّبَاعِهِ، ثُمَّ عَلَيَّ مِنْ بَعْدِي، ثُمَّ وَلَدِي مِنْ
صُلْبِهِ، أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ، وَبِهِ يَعْدِلُونَ.

ای مردم! من راه مستقیم خدا هستم؛ همان راهی
که شما را به پیروی از آن فرمان داده است. پس
از من، علی علیه السلام و سپس فرزندان من از نسل
او، راه مستقیم خدایند. همان امامانی که به سوی
حق هدایت می کنند و به حق و عدالت داوری
می نمایند.

ثُمَّ قَرَأَ: « بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ
الْعَالَمِينَ، الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ، إِيَّاكَ
نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ، اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ،
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ » وَقَالَ: فِي تَزَكُّتٍ وَفِيهِمْ
تَزَكُّتٌ وَلَهُمْ عَمَّةٌ وَإِيَّاهُمْ خَصَّتْ، أُولَئِكَ أَوْلِيَاءُ
اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. أَلَا إِنَّ حِزْبَ
اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ.

سپس پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تلاوت فرمودند: «به نام
خداوند بخشنده‌ی مهربان. سپاس و ستایش
مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان
است. بخشنده و مهربان است. مالک روز جزاست.
تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌جویم.
ما را به راه راست هدایت فرما. راه کسانی که به
آنان نعمت دادی، نه کسانی که مورد غضب قرار
گرفته‌اند و نه گمراهان.» و فرمودند: این سوره
فقط درباره‌ی من و جانشینانم نازل شده است؛ تنها
آنان را دربر می‌گیرد و به آن‌ها اختصاص دارد.
آنان اولیاء خدا هستند که نه ترسی دارند و نه
اندوه‌گین می‌شوند. آگاه باشید که بی‌شک فقط
حزب خدا پیروزند.

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَ عَلِيٍّ هُمْ أَهْلُ الشَّقَاقِ وَ التَّفَاقِ،
وَالْحَادُونَ وَ هُمُ الْعَادُونَ، وَ إِخْوَانُ الشَّيَاطِينِ،
الَّذِينَ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ، زُخْرَفَ الْقَوْلِ
غُرُورًا.

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ، الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ
عَزَّوَجَلَّ: «لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ
الْآخِرِ، يُؤَادُونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ، وَ لَوْ كَانُوا
آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ.

بدانید که دشمنان علی علیه السلام همان شقاوتمندان
و منافقانند. آن‌ها اهل مخالفت، نزاع و دشمنی
هستند. آنان برادران شیاطین‌اند. همان کسانی
که به قصد فریفتن، سخنانی آراسته و زیبا به
یکدیگر القا می‌کنند.

بدانید دوستان و پیروان اهل بیت من، کسانی
هستند که خداوند عزوجل آن‌ها را در قرآن یاد
می‌کند و می‌فرماید: «چنین نیست که گروهی
که به خدا و روز قیامت ایمان می‌آورند با
مخالفان خدا و پیامبر دوستی کنند، هر چند پدر،
فرزند، برادر یا اقوامشان باشند.

أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ، وَ أَیَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ، وَ يُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ، خَالِدِينَ فِيهَا، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَ رَضُوا عَنْهُ، أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ، أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمْ، الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَقَالَ: «الَّذِينَ آمَنُوا وَ لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ، أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَ هُمْ يُهْتَدُونَ».

آنان کسانی هستند که خدا ایمان را در دل‌هایشان نگاشته است، و با روحی از جانب خود، تأییدشان نموده و آنان را در بهشت‌هایی وارد می‌کند که رودها از زیرش جاری هستند. آنان برای همیشه در آن جا می‌مانند. خدا از آن‌ها راضی است و آن‌ها هم از خدا خشنود اند. آن‌ها حزب خدایند. بدانید که تنها حزب خدا رستگار است.» بدانید که دوستان و پیروان اهل بیت من، کسانی هستند که خدای عزوجل آنان را توصیف نموده و فرموده است: «کسانی که ایمان آورده و ایمانشان را به هیچ ظلمی نیالوده‌اند، تنها آنان در امان‌اند و هدایت شده‌اند.»

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ وَصَّاهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَقَالَ:
الَّذِينَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ آمِنِينَ، تَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ
بِالتَّسْلِيمِ، أَنْ طُبِّخَتْ فَأَدْخُلُوهَا خَالِدِينَ.
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ:
«يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ.»

بدانید که دوستان و پیروان اهل بیت من (علیهم السلام)،
کسانی هستند که خدای عزوجل آنان را توصیف
نموده و فرموده است: «آنان در حال امنیت وارد
بهشت می شوند. فرشتگان به استقبال آنها
می آیند و به آنان سلام می کنند و می گویند:
«پاکیزه شدید، وارد بهشت شوید و برای همیشه
در آن بمانید.»
بدانید که دوستان و پیروان اهل بیت من،
کسانی هستند که خدای عزوجل درباره ی آن ها
فرموده است: «آنان وارد بهشت می شوند و در آن
جا بی حساب روزی می یابند.»

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمْ يَصْلَوْنَ سَعِيراً. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ
الَّذِينَ يَسْمَعُونَ لِحَظَمَتِهِمْ شَهِيقاً، وَهِيَ تَفُورُ،
وَلَهَا زَفِيرٌ. أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ
فِيهِمْ: «كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنْتُ أُخْتَهَا، حَتَّى
إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعاً، قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ،
رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا، فَآتِهِمْ عَذَاباً ضِعْفاً مِّنَ
النَّارِ، قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ.»

بدانید که دشمنان اهل بیت من علیهم السلام گرفتار آتش
دوزخ می شوند. بدانید که دشمنان آن‌ها همانانی
هستند که صدای مهیب و دلخراش جهنم را در
حالی که می جوشد و می خروشد، می شنوند.
بدانید که خدا درباره‌ی دشمنان اهل بیت علیهم السلام
من فرموده است: «هر گروهی که وارد جهنم
می شود، هم کیش خود را نفرین می کند. وقتی
همه به آتش می افتند، پیروان درباره‌ی پیشوایان
خود می گویند: پروردگارا! همین‌ها بودند که
ما را گمراه کردند، عذاب آتش آن‌ها را چند
برابر نما. خداوند می فرماید: عذاب همه‌ی شما
مضاعف است، ولی شما نمی دانید.»

أَلَا إِنَّ أَعْدَاءَهُمُ الَّذِينَ قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: كُلَّمَا أُلِّقِيَ
فِيهَا فَوْجٌ، سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا، أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ؟ قَالُوا
بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ، فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ
شَيْءٍ، إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ.
أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَهُمُ الَّذِينَ يُخَشَّوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ، لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ.

بدانید که دشمنان اهل بیت من (علیهم السلام)، همان کسانی
هستند که خداوند عزوجل فرموده است: هرگاه
گروهی به جهنم می افتند، نگهبانان دوزخ از آنان
می پرسند: «آیا هشداردهنده ای برای شما نیامد؟»
آن ها می گویند: «آری، انذاردهنده ای برایمان
آمد ولی ما تکذیب کردیم و گفتیم: خدا هیچ
چیز نازل نکرده است». شما تنها در گمراهی
آشکاری هستید.

بدانید دوستان و پیروان اهل بیت من (علیهم السلام)، کسانی
هستند که در پنهانی از خدا می ترسند و برای
آنان آمرزش و پاداش بزرگی است.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! شَتَّانَ مَا بَيْنَ السَّعِيرِ وَالْجَنَّةِ.
عَدُوْنَا مَنْ ذَمَّهُ اللَّهُ وَلَعَنَهُ، وَوَلِيْنَا مَنْ مَدَحَهُ
اللَّهُ وَأَحَبَّهُ.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَلَا وَ إِنِّي مُنْذِرٌ وَ عَلِيٌّ هَادٍ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنِّي نَبِيٌّ وَ عَلِيٌّ وَصِيٌّ.

ای مردم! چه قدر فاصله‌ی بین آتش جهنم و
بهشت، زیاد است! دشمن ما کسی است که خدا
او را مذمت نموده و لعنت کرده است. دوست و
پیرو ما کسی است که خدا او را ستوده و دوست
داشته است.

ای مردم! آگاه باشید، من هشدار دهنده‌ام و علی
علیه السلام هدایتگر است. ای مردم! من پیامبر خدا
هستم و علی علیه السلام وصی من است.

۸. موعود غدیر، حضرت مهدی علیه السلام

أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَئِمَّةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمُهْدِيُّ، أَلَا
إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ، أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ
مِنَ الظَّالِمِينَ، أَلَا إِنَّهُ فَاتِحُ الْحُصُونِ
و هَادِيهَا، أَلَا إِنَّهُ قَاتِلُ كُلِّ قَبِيلَةٍ مِنْ
أَهْلِ الشُّرْكِ، أَلَا إِنَّهُ مُدْرِكُ بِكُلِّ ثَارٍ
لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ، أَلَا إِنَّهُ التَّاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ.

بدانید که آخرین امام از ما، مهدی قائم علیه السلام است.
بدانید که او بر همه‌ی ادیان غلبه پیدا می‌کند.
بدانید که او از ستمگران انتقام می‌گیرد. بدانید
که او قلعه‌ها را فتح می‌کند و آن‌ها را منهدم
می‌نماید. بدانید که او اهالی تمام قبیله‌های شرک
را به قتل می‌رساند. بدانید که او خون‌خواه تمام
اولیای خداست. بدانید که او یاور دین خداست.

أَلَا إِنَّهُ الْغَرَّافُ مِنْ بَحْرِ عَمِيقٍ، أَلَا إِنَّهُ يَسْمُ
كُلَّ ذِي فَضْلٍ بِفَضْلِهِ، وَكُلَّ ذِي جَهْلٍ بِجَهْلِهِ، أَلَا
إِنَّهُ خَيْرُ اللَّهِ وَخُتَارُهُ، أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ
وَالْمُحِيطُ بِهِ.

أَلَا إِنَّهُ الْمُخْبِرُ عَنْ رَبِّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ الْمُنْبِّهُ
بِأَمْرِ إِيْمَانِهِ، أَلَا إِنَّهُ الرَّشِيدُ السَّدِيدُ. أَلَا إِنَّهُ
الْمُفَوَّضُ إِلَيْهِ.

بدانید که او از دریای ژرف، بهره‌های بسیار
می‌گیرد. بدانید که او به هر انسان بافضیلتی،
نشان برتری و به هر جاهلی نشان نادانی می‌دهد.
بدانید که او برگزیده‌ی خدا و انتخاب‌شده‌ی
اوست. بدانید که او همه‌ی علوم را به ارث برده
و بر آنها احاطه دارد.

بدانید که او از سوی پروردگار عزوجل خبر
می‌آورد و درباره‌ی ایمان به خدا، تنبیه و هشدار
می‌دهد. بدانید که او هدایت شده و استوار است.
بدانید، کارها به دست او سپرده شده است.

أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ، أَلَا إِنَّهُ
 الْبَاقِي حُجَّةٌ، وَ لَا حُجَّةَ بَعْدَهُ، وَ لَا حَقٌّ إِلَّا مَعَهُ،
 وَ لَا نَوْرٌ إِلَّا عِنْدَهُ، أَلَا إِنَّهُ لَا غَالِبَ لَهُ، وَ لَا
 مَنْصُورَ عَلَيْهِ،
 أَلَا وَ إِنَّهُ وَلِيُّ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، وَ حَكْمُهُ فِي خَلْقِهِ، وَ
 أَمِينُهُ فِي سِرِّهِ وَ عَلَانِيَتِهِ.

بدانید که پیشینیان به او بشارت داده‌اند. بدانید،
 او حجتی است که باقی می‌ماند و پس از او
 حجتی نخواهد بود. هیچ حقی از او جدا
 نیست و هیچ نوری نزد غیر او نیست. بدانید
 هیچ کس بر او غلبه نمی‌کند و کسی در
 مخالفت با او یاری نمی‌شود.
 بدانید که او ولیّ خدا در زمین و فرمان‌روای او
 در میان بندگان و امانت‌دار امور پنهان و آشکار
 خداست.

۹. طرح موضوع بیعت

مَعَاشِرَ النَّاسِ! قَدْ بَيَّنْتُ لَكُمْ وَأُفْهِمْتُكُمْ، وَ
هَذَا عَلَيَّ يَفْهِمُكُمْ بَعْدِي؛ أَلَا وَ إِنِّي عِنْدَ انْقِضَاءِ
خُطْبَتِي، أَدْعُوكُمْ إِلَى مُصَافَقَتِي عَلَى بَيْعَتِهِ وَ
الْإِقْرَارِ بِهِ، ثُمَّ مُصَافَقَتِهِ بَعْدِي.

ای مردم! من (دین خدا) را برایتان بیان نمودم و
به شما فهماندم و پس از من، این علی علیه السلام، آن
را به شما خواهد فهماند. من شما را فرا می خوانم
تا در پایان خطبه ام، برای پیمان با علی علیه السلام ابتدا
با من دست بیعت داده و به امامتش اقرار نمایید،
سپس با او دست بیعت دهید.

أَلَا إِنِّي قَدْ بَايَعْتُ اللَّهَ، وَ عَلَيَّ قَدْ بَايَعَنِي، وَ أَنَا
أَخَذْتُكُمْ بِالْبَيْعَةِ لَهُ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ. « فَمَنْ
نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ، وَ مَنْ أَوفَى بِمَا
عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ، فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا »

بدانید که من با خدا بیعت کرده‌ام، و علی علیه السلام
با من بیعت نموده است؛ و اکنون من از طرف
خدای عزوجل، برای علی علیه السلام از شما بیعت
می‌گیرم. هر که پیمان‌شکنی کند، تنها به زیان
خود پیمان می‌شکند و هر که بر عهدی که با
خدا بسته وفادار بماند، خدا پاداش بزرگی به او
خواهد بخشید.

﴿ ۱۰ . احکام اسلام، حلال و حرام

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ الْحُجَّ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةَ وَ
الْعُمْرَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ، فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا، وَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! حَجُّوا الْبَيْتَ، فَمَا وَرَدَهُ أَهْلُ بَيْتِ
إِلَّا اسْتَغْنَوْا، وَلا تَحْلِفُوا عَنْهُ إِلَّا افْتَقَرُوا.

ای مردم! حج، عمره، صفا و مروه از نشانه‌های
خداست. هر که حج خانه خدا یا عمره به جا
آورد، باید سعی بین صفا و مروه کند. هر که
علاوه بر واجبات، کار نیکی انجام دهد، خداوند
از آن آگاه است و پاداش می‌دهد.
ای مردم! حج خانه خدا را به جا آورید؛ هر
خانواده‌ای به آن جا وارد شود، بی‌نیاز می‌شود
و هر که آن را ترک کند، گرفتار فقر می‌گردد.

مَعَاشِرِ النَّاسِ! مَا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ مُؤْمِنٌ، إِلَّا
 غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا سَلَفَ مِنْ ذَنْبِهِ إِلَى وَقْتِهِ ذَلِكَ،
 فَإِذَا انْقَضَتْ حَجَّتُهُ، أُسْتُؤِنَفَ عَمَلُهُ. مَعَاشِرِ
 النَّاسِ! الْحُجَّاجُ مُعَانُونَ، وَنَفَقَاتُهُمْ مُحَلَّفَةٌ، وَاللَّهُ
 لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ. مَعَاشِرِ النَّاسِ! حَجُّوا
 الْبَيْتَ بِكَمَالِ الدِّينِ وَالتَّقْوَى، وَلَا تَنْتَصِرُوا عَنِ
 الْمَشَاهِدِ، إِلَّا بِتَوْبَةٍ وَإِقْلَاعٍ.

ای مردم! هر مؤمنی که در موقف (مشعر، منی
 و عرفات) توقف کند، خداوند همه‌ی گناهان
 گذشته‌اش را می‌آمرزد. بنابراین وقتی حَجَّش
 تمام شود، اعمالش از نو آغاز می‌گردد. ای مردم!
 خداوند حاجیان را یاری می‌کند و هزینه‌هایشان
 را به آن‌ها باز می‌گرداند. خدا پاداش نیکوکاران
 را ضایع نمی‌کند.
 ای مردم! حج خانه‌ی خدا را با دین‌داری و فهم
 کامل به جا آورید و جز با توبه و دست‌شستن از
 گناه، از آن بازنگردید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ، كَمَا
أَمَرَكُمُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ. لَئِنْ طَالَ عَلَيْكُمُ الْأَمَدُ،
فَقَصِّرْتُمْ أَوْ نَسِيتُمْ، فَعَلَيَّ وَلِيَّكُمْ وَمُبَيِّنٌ لَكُمْ، الَّذِي
نَصَبَهُ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ بَعْدِي.
وَمَنْ خَلَفَهُ اللَّهُ مِنِّي وَ مِنْهُ، يُخْبِرْكُمْ بِمَا تَسْأَلُونَ
عَنْهُ، وَيُبَيِّنُ لَكُمْ مَا لَا تَعْلَمُونَ.

ای مردم! همان گونه که خدای عزوجل به شما
فرمان داده، نماز را اقامه کنید و زکات بپردازید.
اگر زمانی طولانی بر شما گذشت و در نتیجه
کوتاهی نمودید یا فراموش کردید، علی علیه السلام
سرپرست و صاحب اختیار شماست و برایتان بیان
می کند. همان کسی که خدای عزوجل، پس از
من او را منصوب نموده است.
امامانی از من و علی علیه السلام، که خدا آن ها را
جانشینان علی علیه السلام قرار داده است، هر چه پرسید،
به شما پاسخ می دهند و آنچه را نمی دانید برایتان
روشن می نمایند.

أَلَا إِنَّ الْحَلَالَ وَالْحَرَامَ، أَكْثَرُ مِنْ أَنْ أُحْصِيَهُمَا وَ
أَعْرِفَهُمَا، فَأَمَرَ بِالْحَلَالِ وَأَنْهَى عَنِ الْحَرَامِ فِي مَقَامٍ
وَاحِدٍ. فَأَمَرْتُ أَنْ آخُذَ الْبَيْعَةَ مِنْكُمْ، وَالصَّفَقَةَ
لَكُمْ، بِقَبُولِ مَا جِئْتُ بِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، فِي
عَلَيٍّ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالأَئِمَّةِ مِنْ بَعْدِهِ، الَّذِينَ هُمْ
مَعِيَ وَ مِنْهُ، أئِمَّةٌ قَائِمَةٌ، مِنْهُمْ الْمُهْدِيُّ، إِلَى يَوْمِ
الْقِيَامَةِ، الَّذِي يَقْضِي بِالْحَقِّ.

بدانید که حلال و حرام خدا بیش از آن است که
من همه‌ی آن‌ها را بشمارم و به شما معرفی کنم،
بنابراین یک‌جا، شما را به انجام واجبات فرمان
می‌دهم و از ارتکاب گناهان باز می‌دارم.
به من فرمان رسیده از شما پیمان بگیرم و شما به
من دست‌بیعت دهید و پیمان ببندید که آنچه از
سوی خدای عزوجل درباره‌ی امیرالمؤمنین، علی
علیه‌السلام و امامان پس از او آوردم می‌پذیرید. همانانی
که از من و علی علیه‌السلام هستند. همان امامانی که
مهدی علیه‌السلام از آن‌هاست و تا روز قیامت، که خدا
به حق دآوری کند، برپا خواهند بود.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! وَكُلِّ حَلَالٍ دَلَّلْتُكُمْ عَلَيْهِ، أَوْ
حَرَامٍ مَهَيْتُكُمْ عَنْهُ، فَإِنِّي لَمْ أُزْجِعْ عَنْ ذَلِكَ وَ
لَمْ أُبَدِّلْ. أَلَا فَادْكُرُوا ذَلِكَ، وَاحْفَظُوهُ وَتَوَاصَوْا
بِهِ، وَلا تُبَدِّلُوهُ وَلا تُغَيِّرُوهُ.
أَلَا وَإِنِّي أُجَدِّدُ الْقَوْلَ، أَلَا فَاقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَآتُوا
الرَّكَاتَةَ، وَأَمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ.

ای مردم! هر حلالی که شما را به آن راهنمایی
کردم و هر حرامی که شما را از آن نهی نمودم،
تغییر نمی‌دهم و هرگز از آن برنمی‌گردم.
آن‌ها را به یاد داشته باشید، از آن‌ها مراقبت
کنید و یکدیگر را به انجام واجبات و ترک
گناهان توصیه کنید و دگرگونی و تغییری در
آن‌ها راه ندهید.
آگاه باشید! سخنم را تکرار می‌کنم: «نماز را به
پا دارید، زکات بپردازید، امر به معروف کنید و
نهی از منکر نمایید.»

أَلَا وَ إِنَّ رَأْسَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَنْ تَنْتَهَوْا إِلَى قَوْلِي، وَ تُبَلِّغُوهُ مَنْ لَمْ يَخْضُرْ، وَ تَأْمُرُوهُ بِقَبُولِهِ، وَ تَنْهَوْهُ عَنِ مُخَالَفَتِهِ، فَإِنَّهُ أَمْرٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَ مِثِّي. وَ لَا أَمْرَ بِمَعْرُوفٍ وَ لَا نَهْيٍ عَنِ مُنْكَرٍ، إِلَّا مَعَ إِمَامٍ مَعْصُومٍ. مَعَاشِرَ النَّاسِ! الْقُرْآنُ يُعَرِّفُكُمْ أَنَّ الْأَمَّةَ مِنْ بَعْدِهِ وُلْدُهُ، وَ عَرَفْتُمْكُمْ أَنَّهُمْ مِثِّي وَ أَنَا مِنْهُ، حَيْثُ يَقُولُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ:

«وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ.»

بدانید که بالاترین امر به معروف و نهی از منکر، این است که سخن مرا دریابید و به آنان که نیستند برسانید، آن‌ها را به پذیرش آن فرمان دهید و از مخالفت با آن نهی کنید. زیرا این سخن، هم فرمان خدای عزوجل و هم فرمان من است. امر به معروف و نهی از منکر جز با امام معصوم ممکن نیست. ای مردم! خدا در کتابش می‌فرماید: «و خدا آن را کلمه‌ای ماندگار در نسل او قرار داد.» قرآن در این آیه به شما می‌فهماند که امامان پس از علی علیه السلام، فرزندان او هستند. من نیز به شما فهماندم که آنان از من و من از علی علیه السلام هستم.

و قُلْتُ: «لَنْ تَضِلُّوا، مَا إِن تَمَسَّكُمْ بِهِمَا»
 مَعَاشِرَ النَّاسِ! التَّقْوَى التَّقْوَى، اخْذَرُوا السَّاعَةَ،
 كَمَا قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ: إِنَّ زُلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ
 عَظِيمٌ اذْكُرُوا الْمَمَاتَ وَالْحِسَابَ وَالْمَوَازِينَ وَ
 الْمُحَاسَبَةَ بَيْنَ يَدَيِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَ الثَّوَابَ وَ
 الْعِقَابَ. وَ مَنْ جَاءَ بِالْحُسْنَةِ أَتِيَ بِهَا، وَ مَنْ
 جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ، فَلَيْسَ لَهُ فِي الْجَنَانِ نَصِيبٌ.

من بیان کردم که اگر به قرآن و عترتم پناهنده
 شوید، گمراه نخواهید.
 ای مردم! پرهیز کار باشید؛ تقوا پیشه کنید؛ از
 قیامت بترسید. زیرا خداوند عزوجل فرموده است:
 «زلزله ی روز قیامت، واقعه ای بزرگ است.» به
 یاد مرگ و حساب و میزان باشید و محاسبه ی
 اعمال در برابر پروردگار عالم و پاداش و عذاب
 را به یاد داشته باشید. هر که به همراه خود، عمل
 نیک بیاورد، پاداش آن را می بیند و هر که با خود
 بدی بیاورد، بهره ای از بهشت ندارد.

۱۱. بیعت رسمی و همگانی

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّكُمْ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ تُصَافِقُونِي
بِكُفٍّ وَاحِدَةٍ، وَأَمَرَنِي اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ، أَنْ أَخُذَ
مِنْ أَلْسِنَتِكُمْ الْإِقْرَارَ، بِمَا عَقَدْتُ لِعَلِّي مِنْ إِمْرَةٍ
الْمُؤْمِنِينَ، وَمَنْ جَاءَ بَعْدَهُ مِنَ الْأُئِمَّةِ مِنِّي وَ
مِنْهُ، عَلَى مَا أَعْلَمْتُكُمْ، أَنْ ذُرِّيَّتِي مِنْ صَلْبِهِ.

ای مردم! تعداد شما بیش از آن است که بتوانید
یکباره به من دستِ بیعت دهید. خداوند
عزوجل به من دستور داده تا از شما در مورد
امامتی که برای علی علیه السلام استوار نمودم و
همچنین امامت امامانی که پس از او می آیند و
از من و او هستند، اقرار زبانی بگیرم. چرا که به
شما فهماندم که فرزندان من از نسل علی علیه السلام
می باشند.

فَقُولُوا بِأَجْمِعِكُمْ: «إِنَّا سَامِعُونَ، مُطِيعُونَ،
راضُونَ، مُتْقَادُونَ، لِمَا بَلَغَتْ عَنْ رَبِّنَا وَرَبِّكَ،
فِي أَمْرِ عَلِيٍّ وَ أَمْرِ وَلَدِهِ مِنْ صُلْبِهِ مِنَ الْأُئِمَّةِ؛
نُبَايَعُكَ عَلَى ذَلِكَ، بِقُلُوبِنَا وَ أَنْفُسِنَا وَ أَلْسِنَتِنَا
وَ أَيْدِينَا. عَلَى ذَلِكَ نَحْيَا وَ نَمُوتُ وَ نُبْعَثُ، وَ
لَا نُغَيِّرُ وَ لَا نُبَدِّلُ، وَ لَا نُنْشِكُ وَ لَا نَرْتَابُ، وَ لَا نَرْجِعُ
عَنْ عَهْدٍ وَ لَا نَنْقُضُ الْمِيثَاقَ.

پس همه با هم بگوئید: «ما آنچه درباره‌ی امامت
علی علیه السلام و امامان از اولاد و نسل علی علیه السلام، از
طرف پروردگارمان به ما ابلاغ کردی، شنیدیم؛
از آن اطاعت می‌کنیم، به آن راضی هستیم و در
برابری سر تسلیم فرود می‌آوریم. بر سرِ آن، با
قلب و جانمان و با زبان و دستانمان، با تو پیمان
می‌بندیم. با اعتقاد به امامت ایشان زندگی
می‌کنیم، با همین عقیده جان می‌دهیم و با
آن سر از قبر برمی‌داریم. آن را تغییر نمی‌دهیم
و هیچ چیز را جایگزین آن نمی‌کنیم و در آن،
شک و تردیدی به دل راه نمی‌دهیم. ما از هیچ
عهدی بر نمی‌گردیم و این پیمان را نمی‌شکنیم.

نُطِيعُ اللَّهَ وَنُطِيعُكَ، وَ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَ وُلْدَهُ
 الْأَئِمَّةَ الَّذِينَ ذَكَرْتَهُمْ، مِنْ ذُرِّيَّتِكَ مِنْ صُلْبِهِ،
 بَعْدَ الْحُسَيْنِ وَ الْحُسَيْنِ؛ الَّذِينَ قَدْ عَرَفْتُمْكُمْ
 مَكَانَهُمَا مِنِّي، وَ مَحَلَّهُمَا عِنْدِي، وَ مَنْزِلَتَهُمَا مِنْ
 رَبِّي عَزَّوَجَلَّ، فَقَدْ أَدَيْتُ ذَلِكَ إِلَيْكُمْ، فَإِنَّهُمَا
 سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَ إِنَّهُمَا الْإِمَامَانِ بَعْدَ
 أَبِيهِمَا عَلِيٍّ، وَ أَنَا أَبُوهُمَا قَبْلَهُ.

ما مطیع خداوند هستیم و از تو و امیرالمؤمنین،
 علی (علیه السلام)، و فرزندان او اطاعت می نماییم. همان
 امامانی که از آن‌ها یاد کردی؛ همانانی که
 فرزندان تو و از نسل علی (علیه السلام) هستند و پس
 از حسن و حسین (علیهم السلام) خواهند بود.» من به شما
 فهماندم که حسن و حسین چه نسبتی با من،
 چه جایگاهی نزد من و چه منزلتی در پیشگاه
 پروردگار عزوجل دارند. یقیناً من این را به
 شما رساندم. آن دو، سرور جوانان بهشت‌اند و
 بی شک بعد از پدرشان، علی (علیه السلام)، امام‌اند و من
 پیش از علی (علیه السلام)، پدر آنان هستم.

فَقُولُوا:

«أَطْعْنَا اللَّهَ بِذَلِكَ وَإِيَّاكَ وَ عَلِيًّا وَ الْحَسَنَ وَ
الْحُسَيْنَ وَ الْأَئِمَّةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُ، عَهْدًا وَ مِيثَاقًا
مَأْخُودًا لِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ، مِنْ قُلُوبِنَا وَ أَنْفُسِنَا وَ
أَلْسِنَتِنَا وَ مُصَافَقَةٍ أَيْدِينَا، مَنْ أَدْرَكَهُمَا بِيَدِهِ وَ
أَقَرَّ بِهِمَا بِلسَانِهِ.

پس بگوئید:

«ما به خاطر عهد و پیمانی که از قلب و جانمان و
از زبان و دستمان، برای امیرالمؤمنین علیه السلام گرفته
شد، از خدا و تو اطاعت می کنیم و همچنین
از علی، حسن، حسین و امامانی که یاد کردی
اطاعت می نماییم. هر کدام بتوانیم، دست بیعت
می دهیم و با زبان به این عهد و پیمانمان اقرار
می کنیم.

وَلَا تَبْغِي بِذَلِكَ بَدَلًا، وَلَا تَرَىٰ مِنْ أَنْفُسِنَا عَنْهُ
جَوْلًا أَبَدًا، أَشْهَدُنَا اللَّهَ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا، وَ
أَنْتَ عَلَيْنَا بِهِ شَهِيدٌ، وَكُلُّ مَنْ أَطَاعَ مِمَّنْ ظَهَرَ
وَاسْتَتَرَ، وَمَلَائِكَةُ اللَّهِ وَجُنُودُهُ وَعَبِيدُهُ، وَاللَّهُ
أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَهِيدٍ».

با این عهد و پیمان، دیگر به دنبال هیچ جایگزینی
نیستیم و هرگز نظرمان را از آن تغییر نمی‌دهیم.
ما خدا را شاهد می‌گیریم و خدا برای گواهی
کافی است. ای پیامبر! تو نیز بر پیمان ما شاهدی.
همچنین همه‌ی آنان که خدا را اطاعت می‌کنند
چه آشکارند و چه پنهان، تمام فرشتگان خدا،
لشکریان و بندگانش بر میثاق ما گواهند؛ و خدا
از هر شاهدی بزرگ‌تر است.»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَا تَقُولُونَ؟ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ
صَوْتٍ، وَخَافِيَةَ كُلِّ نَفْسٍ. فَمَنْ اهْتَدَى فَلِنَفْسِهِ،
وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا، وَ مَنْ بَايَعَ فَإِنَّمَا
يُبَايِعُ اللَّهَ، يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ بَايِعُوا عَلِيًّا
أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ، وَ الْأَنْمَةَ،
كَلِمَةً طَيِّبَةً بَاقِيَةً.

ای مردم! چه می گوئید و چه در دل دارید؟
قطعاً خدا هر صدایی را می داند و از پنهانی های
هر کسی آگاه است. هر کس هدایت شود، به
سود خود اوست و هر که بیراهه رود، تنها به
زیان خودش گمراه می شود و هر کس بیعت
کند، فقط با خدا بیعت می نماید. دست خدا
بالای دستان آنهاست.

ای مردم! تقوا پیشه کنید و با امیرالمؤمنین، علی
علیه السلام، با حسن و حسین علیهما السلام و با ائمه بیعت کنید
نمایید. آنها کلمه ای پاک و جاودان هستند.

يُهْلِكُ اللَّهُ مَنْ غَدَرَ، وَ يَرْحَمُ مَنْ وَفَى. فَمَنْ نَكَثَ
فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ، وَ مَنْ أَوفَى بِمَا عَاهَدَ
عَلَيْهِ اللَّهُ، فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! قُولُوا الَّذِي قُلْتُ لَكُمْ، وَ سَامُّوا
عَلَى عَلِيٍّ بِأَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ، وَ قُولُوا: «سَمِعْنَا وَ
أَطَعْنَا، غُفْرَانُكَ رَبَّنَا، وَ إِلَيْكَ الْمَصِيرُ»

هر کس خیانت کند، خدا او را هلاک می کند و
هر که را وفادار بماند، مورد رحمت قرار می دهد.
بنابراین هر که پیمان شکنی کند، در حقیقت به
ضرر خود اقدام کرده است، و هر که به پیمانی
که با خدا بسته وفادار بماند، خدا پاداشی بزرگ
به او خواهد داد.
ای مردم! هر چه به شما گفتم، همان را بگویید
و به علی (علیه السلام) با عنوان «امیرالمؤمنین» سلام
کنید. بگویید: «پرورد گارا! ما شنیدیم و اطاعت
می کنیم. مغفرت تو را طلب می کنیم و باز گشت
به سوی توست.»

و قولوا: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا، وَ مَا كُنَّا
لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلٌ
رَبَّنَا بِالْحَقِّ وَ نودوا أَنْ تُلَكُمُ الْجَنَّةَ، أَوْرَثْتُمُوهَا
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»

مَعَاشِرَ النَّاسِ! إِنَّ فَضَائِلَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ
عِنْدَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ قَدْ أُنْزِلَتْ فِي الْقُرْآنِ أَكْثَرُ
مِنْ أَنْ أُحْصِيَها فِي مَقَامٍ وَاحِدٍ، فَمَنْ أُنْبِأَكُمْ بِهَا
وَ عَرَفَهَا فَصَدَّقُوهُ.

بگویید: «سپاس و ستایش مخصوص خدایی
است که ما را به این راه هدایت کرد، و اگر او ما
را هدایت نکرده بود، اهل هدایت شدن نبودیم؛
به راستی که فرستادگان پروردگارمان حق را
آورده‌اند. به آنان ندا می‌رسد: این بهشت را در
برابر اعمالی که انجام می‌دادید به ارث بردید.»
ای مردم! بی‌شک فضائل علی بن ابی‌طالب
علیه‌السلام نزد خداوند عزوجل است و او آن‌ها را بیش
از آنکه بتوانم یک جا برشمارم، در قرآن نازل
فرموده. بنابراین اگر کسی که فضائل علی علیه‌السلام را
می‌شناسد، آن‌ها را برایتان بازگفت، تصدیقش کنید.

مَعَاشِرَ النَّاسِ! مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَغَلِيًّا
وَالْأَثَمَةَ الَّذِينَ ذَكَرْتُمُ، فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا.
مَعَاشِرَ النَّاسِ! السَّابِقُونَ السَّابِقُونَ، إِلَى مُبَايَعَتِهِ
وَمُؤَالَاتِهِ، وَالتَّسْلِيمِ عَلَيْهِ بِأَمْرِ الْمُؤْمِنِينَ، أُولَئِكَ
هُمْ الْفَائِزُونَ، فِي جَنَاتِ النَّعِيمِ. مَعَاشِرَ النَّاسِ!
قُولُوا مَا يُرْضَى اللَّهُ بِهِ عَنْكُمْ مِنَ الْقَوْلِ، فَإِنْ
تَكْفُرُوا أَنْتُمْ، وَ مِنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا، فَلَنْ يَضُرَّ
اللَّهُ شَيْئًا.

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْمُؤْمِنِينَ، وَ اغْضِبْ عَلَى الْكَافِرِينَ،
وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

ای مردم! هر که از خدا و رسول او و از علی علیه السلام و
امامانی که یاد کردم اطاعت نماید، به رستگاری
بزرگی رسیده است. ای مردم! آنان که پیشگام
شوند و سبقت بگیرند به سوی بیعت با علی
علیه السلام و قبول ولایت او و سلام دادن به او با عنوان
«امیرالمؤمنین»، در بهشت های پُر نعمت، رستگار
می شوند. ای مردم! فقط چیزی را معتقد باشید و
به زبان بیاورید، که خدا به خاطر آن از شما راضی
می شود. زیرا اگر شما و مردم روی زمین، همگی
کافر شوید، هرگز ضرری به خدا نخواهد رسید.
خدایا! مؤمنان را بیامرز و بر کافران غضب نما.
سپاس و ستایش مخصوص خداست. همو که
پروردگار جهانیان است.

﴿ دعای امام رضا علیه السلام در قنوت نماز جمعه،
برای سلامتی و فرج امام عصر علیه السلام ﴾

اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْ عَبْدَكَ وَ خَلِيْفَتَكَ، بِمَا اَصْلَحْتَ بِهِ
اَنْبِيَاءَكَ وَ رُسْلَكَ، وَ خَفِّهِ بِمَلَا ئِكَتِكَ، وَ اَيِّدْهُ
بِرُوْحِ الْقُدُسِ مِنْ عِنْدِكَ، وَ اسْلُكْهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَ مِنْ خَلْفِهِ، رَصَدًا يَحْفَظُوْنَهُ مِنْ كُلِّ سَوْءٍ، وَ
اَبْدِلْهُ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِ اَمْنًا، يَغْبُدُكَ لَا يَشْرِكُ بِكَ
شَيْئًا، وَ لَا تَجْعَلْ لِاَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ عَلٰى وَلِيِّكَ
سُلْطٰنًا، وَ اِنِّدَنْ لَهُ فِيْ جِهَادِ عَدُوِّكَ وَ عَدُوِّهِ، وَ
اجْعَلْنِيْ مِنْ اَنْصَارِهِ، اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

خدایا!

کار بنده و جانشینت (حضرت مهدیاً) را سامان
بخش، همان‌سان که کار انبیا و پیامبرانت را سامان
بخشیدی. فرشتگانت را گرداگردش انبوه ساز.
او را از جانب خویش، با روح القدس تأیید نما.
فرشتگانی را از پیش رو و پشت سر، به نگاهبانیش
بگمار تا وجود وی را از هر بدی پاس دارند.
ترسش را به آرامش بدل کن. او تو را می‌پرستد
و ذره‌ای به تو شرک نمی‌ورزد. هیچ یک از
آفریدگانت را بر ولایت چیره مساز. و او را به
پیکار با دشمنانت و دشمنان خویش رخصت ده،
و مرا در شمار یارانش آور، که بی‌شک تو بر هر
چیز توانایی.

مصباح المتجهّد، ج ۱، ص ۳۶۷

مسابقه فرهنگی

توضیحات شرکت در مسابقه

* پرسش‌ها از متن موجود طرح شده است و افراد بالای دوازده سال می‌توانند در مسابقه شرکت کنند.
* به روش‌های زیر می‌توانید در مسابقه‌های فرهنگی شرکت کنید:

۱. ارسال پاسخ به سامانه پیامکی: برای این کار، کافی است به ترتیب نام مسابقه و شماره گزینه‌های صحیح پرسش‌ها را به صورت یک عدد پنج‌رقمی از چپ به راست، همراه با نام و نام خانوادگی خود به سامانه پیامکی ۳۰۰۰۸۰۲۲۲۲ ارسال کنید.

مثال: خطبه خورشید ۱۴۱۳۳ محمود سهیلی

۲. مراجعه به بخش مسابقات پرتال جامع آستان قدس رضوی به نشانی:

www.razavi.aqr.ir

۳. پاسخ به پرسش‌ها در پاسخ‌نامه: پاسخ‌نامه تکمیل شده را می‌توانید به صندوق‌های مخصوص مستقر در پایگاه‌های اطلاع‌رسانی فرهنگی بیندازید یا به صندوق پستی ۳۵۱-۹۱۷۳۵ ارسال کنید.

* هزینه ارسال پاسخ‌نامه از طریق قرارداد «پست جواب قبول» پرداخت شده است و لازم نیست از پاکت و تمبر استفاده کنید.

* آخرین مهلت شرکت در مسابقه، یک ماه پس از دریافت کتاب است.

* قرعه‌کشی از بین پاسخ‌های کامل و صحیح و

پرسش‌ها

پرسش اول. در حدیث «سُدُّ الابواب» امیرالمؤمنین

علی علیه السلام با کدام ویژگی معرفی شده‌اند؟

۱. هم سنگ قرآن

۲. برتر از همه اصحاب رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

۳. یار و حامی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم

۴. واجب اطاعة

پرسش دوم. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم وظیفه تبلیغ غدیر را

برعهده چه کسانی گذاشتند؟

۱. حاضران در صحنه غدیر

۲. همه پدران تا قیامت

به صورت روزانه انجام می شود و نتیجه آن نیز از طریق سامانه پیامکی گفته شده به اطلاع برندگان می رسد.
تذکر: پیشنهادها و انتقادهای خود را در پیامکی جداگانه ارسال کنید.

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۲۵۶۹

۳. فقط اهل بیت علیهم السلام

۴. گزینه ۱ و ۲

پرسش سوم. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در خطبه غدیر کدام

صفت را برای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف برشمرده اند؟

۱. منتقم ظالمان

۲. یاور دین خدا

۳. ولی خدا در زمین

۴. همه گزینه ها

پرسش چهارم. در بخش سوم خطبه غدیر،

یعنی اعلان رسمی امامت امیرالمؤمنین و ائمه

معصومین علیهم السلام، مقصود از «جَنْبُ الله» کیست؟

۱. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

۲. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

۳. امیرالمؤمنین علی علیه السلام

۴. قرآن کریم

پرسش پنجم. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در خطبه

غدیر، درباره کدام واقعه مرتبط با امیرالمؤمنین

علی علیه السلام هشدار دادند؟

۱. غصب حق ایشان در زمامداری و حکومت

۲. مبارزه این بزرگوار با انحراف ها و بدعت ها

۳. شهادت همسرشان حضرت زهرا علیها السلام

۴. جنگ صفین و پیروزی دشمنان

پاسخ نامہ مسابقہ فرهنگی خطبہ غدیر

گزینه	۱	۲	۳	۴
اول				
دوم				
سوم				
چهارم				
پنجم				

نام و نام خانوادگی:

نام پدر: تحصیلات:

..... استان: شهر:

..... تلفن ثابت باکد شهر:

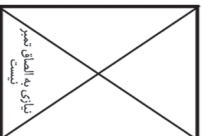
شماره همراه:

نظرسنجی کتاب خطبہ غدیر

ردیف	موضوع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد
۱	میزان رضایت از جذابیت ظاهری (طرح جلد، اندازه و...)					۵
۲	میزان شیوایی مطالب					۶
۳	قابلیت فهم مطالب					۷
۴	میزان جذابیت و تازگی موضوع و مطالب					۸
پیشنهادهای و انتقادات: - - - - -						

لیه کاغذ راس ارض، تازه و پچسایند

پست جواب قبول

فرستنده:.....

.....

.....

.....
کلیدی:.....

----- از این قسمت تا شود -----

هزینه پستی بر اساس قرار داد شماره ۲۵۱ - ۹۱۲۳۴ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره تولیدات فرهنگی آستان قدس رضوی
صندوق پستی: ۳۵۱ - ۹۱۲۳۵